

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJIELTE

FÖRSTUDIERAPPORT KRETSLOPPSPARK

Arena för storskaligt återbruk med fokus på utbildning och entreprenörskap

Dnr: 00340-2020

Johanna Leymann & Lisa Esseen

2024-10-11

OMSLAGSBILD

Bilden är inte en illustration över hur Östersunds kretsloppspark kommer att se ut men det är en bild som inspirerat. Det är istället ett förslag till utformning av Kikås Upcyclinggalleria i Mölndal, en byggnad som ännu inte uppförts.

Illustration: Tengbom

Inledning

Idag ställer samhället högre krav på cirkulära kretslopp av material vilket ökar trycket på att kunna tillgodose näringslivets och medborgarnas möjlighet till återvinning och återbruk.

Det finns en tydlig politisk målsättning att Östersunds kommun möter medborgare och andra intressenter genom ett mer cirkulärt och medvetet agerande. Dessa målsättningar förtydligas i kommunens näringslivsstrategi som beskriver att kommunen ska arbeta och möjliggöra för fler initiativ och satsningar kopplat till ökad cirkulär ekonomi och cirkulära processer, vilket går hand i hand med den nationella strategin för cirkulär ekonomi.

Den här förstudien med tillhörande budget har tagit fasta på kommunens höga ambitioner kring cirkulär ekonomi som verktyg för att nå miljö- och klimatmålen samt de globala målen i Agenda 2030. En arena för storskaligt återbruk ger också möjligheter i form av företagande, sysselsättning, innovation och en inkluderande samhällsutveckling.

Innehållsförteckning

Inledning	2
Innehållsförteckning	3
Sammanfattning	5
Bakgrund	
Hållbar tillväxt	6
Redan beslutad inriktning	6
Förstudiens syfte	
Ett konkret och tydligt beslutsunderlag	7
Förstudiens mål	
Från idé till verklighet – så gör vi verkstad	7
Tidplan	
Byggnation och verksamhetsutveckling löper parallellt	7
Koncept och idé	
Avsättning – nyckeln till minskat CO2-utsläpp och lagefterlevnad	9
Entreprenöriellt förhållningssätt och pilotverksamheter viktigt	9
God design är en förutsättning för att sälja	10
En destination under ständig utveckling	10
Komplement och inte konkurrent	10
Tillsammans med näringsliv och civilsamhälle	11
Stort intresse att vara delaktiga	11
Vem driver vilken verksamhet? Och varför då?	13
Placering och utformning	
En attraktiv byggnad och miljö	16
Norr 1:20 – status för kretsloppsparkens tänkta placering	17
En yta att växa ansvarsfullt på	17
Vad säger lagen	18
Nya krav på kommunerna	19
Delarna som tillsammans bildar kretsloppsparken	
Som planerat men förfinat	20
Återvinning och återbruk	20
Utemiljö	27
Etableringsyta för partners	28

EKONOMI

Budget

Totala kostnader etapp 1	30
Totala kostnader etapp 2	30
Osäkerhetsfaktorer	31
Budget fördelat per år	31

Finansiering

Investeringsmedel	32
Investeringsbidrag	32

Nettokostnader

Nettokostnadsökning per år	33
Så drivs och finansieras verksamheterna	34

Minskade klimatutsläpp

Var femte pryl som lämnas in är värd att återbruka	35
Så mycket utsläpp kan vi spara in på - ett räkneexempel	36

Uppdrag

Uppdrag från Kommunfullmäktige och Teknisk nämnd	38
--	----

Metod	38
--------------------	----

Pilotprojekt 2024

Varumärkesarbetet har redan börjat – piloter hjälper oss.....	39
Synas utan att finnas – en utmaning vi löst	39
Ett eget Instagramkonto – viktig del för uppstarten	40
PILOT nr 1: LOOP – marknadstorget våra medborgare hyllade	40
PILOT nr 2: Repair Café – dansk förlaga gjorde succe i Östersund.....	41
PILOT nr 3: Insamling på ÅVC – stor vilja att lämna till återbruk.....	42
PILOT nr 4: Test av Grossistbutiken i samarbete med näringslivet.....	42
PILOT nr 5: Samarbete med arbetsmarknadsgrupp och Daglig Verksamhet	43
PILOT nr 6:Arbetsmarknadsgruppens lyckade test	43

Forskning och utbildning

Företagsinkubator	45
Forskningsprojekt inom återbruk och affärsutveckling	45
Platsförlagd yrkesutbildning.....	45
Kursverksamhet.....	45
Pedagogiskt arbete för barn- och unga.....	45

Ledning och utveckling

Kreativitet och kommunikation skapar beteendeförändringen.....	46
--	----

Bemannning och nya roller

En flexibel modell som fungerar både vid hög- och lågkonjunktur	47
Breddat uppdrag ger jämnare arbetsfördelning under året	47
Återbruksscannare och textilvärderare – nya yrken	47
Värdefulla extra resurser	48
Så skulle personal- och arbetsmiljöansvar kunna fördelas.....	49

Social investering

En investering "med utomordentligt hög avkastning"	50
Produktionsförlusten – ett stort problem för kommunen	51

Omvärldsanalys

Viktiga erfarenheter vi tar med oss.....	52
Projekt vi besökt eller haft kontakt med	56

Bilagor	59
----------------------	----

Namnlista	59
------------------------	----

UTREDNING

Sammanfattning

De senaste åren har det tillkommit lagkrav på kommunerna att samla in fler typer av avfall separat. Detta kräver mer utrymme än vad som finns på den nuvarande återvinningscentralen i Odenskog. Därför planeras en ny återvinningscentral med fokus på återbruk. Den nya kretsloppsparken kommer att innehålla över 20 olika verksamheter, inklusive butiker, marknadstorg, café/restaurant, byggåterbruk, fixotek, verktygspool, materialbank, hantverkare, verkstäder, utbildningslokaler och grossistbutik. Målet är att skapa en attraktiv besöksdestination med ett stort utbud av företag, produkter och tjänster.

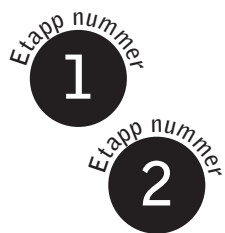
Vid infarten till återvinningscentralen kommer personal att bedöma vad som ska återbrukas respektive återvinnas. Detta kräver ett effektivt sorterings- och logistikflöde. Verksamheterna kommer att drivas både av privata aktörer och i kommunal regi. Projektet har fått stort intresse från näringsliv, civilsamhälle och andra offentliga aktörer. Pilotverksamheter som Repair Cafe och LOOP har redan genomförts under 2024 och fler planeras. Målsättningen är permanenta verksamheter som över tid skalas upp för att sedan flytta in i den färdigbyggda kretsloppsparken.

”För avfallsområdet finns en omfattande lagstiftning. Avfallshierarkin, som är gemensam för hela EU, tydliggör hur vi ska prioritera. Det innebär att i första hand ska avfallet förberedas för återanvändning. I andra hand materialåtervinnas”.

Naturvårdsverket

Kretsloppsparken kommer också att samarbeta med forskning och utbildning, inklusive forskningsprojekt, företagsinkubatorer, yrkesutbildningar och pedagogiskt arbete för grundskolan. Återbruk är arbetskraftsintensivt och erbjuder möjligheter för arbetsmarknadsåtgärder och praktikplatser. Tillsammans med ett genomfört test på återvinningscentralen i Odenskog samt nationella plockanalyser gjorda av Avfall Sverige bedömer vi att det finns ett kommersiellt återbruksvärde på 20 % av allt som idag kastas. Detta ger stora klimatvinster varje år, motsvarande över 270 varv runt jorden med bensinbil.

Kretsloppsparken föreslås byggas i två etapper, med byggstart för etapp 1 planerad till 2028 och inflyttning 2030. Etapp 1 beräknas kosta 300 miljoner kronor, och budgeten har tagit höjd för flera osäkerhetsfaktorer. Finansiering sker genom lån samt att det finns möjligheter till investeringsbidrag upp till 40 % (bland annat Klimatklivet). Kostnaden för Etapp 1 skulle då bli 180 miljoner. Driftskostnaderna täcks av avfallstaxa, skattemedel, hyres- och försäljningsintäkter. Etapp 1 är en fullskalig återvinningscentral med återbrukscentrum och utemiljö. Etapp 2, med preliminär byggstart 2033, är utbyggnad av återbrukscentrum samt etableringsyta för partners. Exakt omfattning av etapp 2 baseras på det behov som då finns av utökade ytor.

Bakgrund

Hållbar tillväxt

Östersunds kommun expanderar och i takt med att kommunen växer ökar också besökstrycket på den centralt placerade återvinningscentralen i Odenskog. Fler fordon och trånga ytor har skapat en trafiksituation med ökade olycksrisker för både besökare och anställda.

De senaste åren har det tillkommit lagkrav på kommunerna att samla in fler sorters avfallslag separat och tendensen är att separat insamling kommer att gälla fler och fler material. Avfall som samlats in separat för återanvändning eller återvinning får inte förbrännas, vilket ställer stora krav på en fungerande avsättning med storskalig sortering och logistik. Det här kräver ytor och metoder vi idag saknar.

”Vi planerar för att bli 75 000 invånare år 2040. Vi vill att Östersund ska fortsätta växa för attraktiviteten, välfärden, arbetsmarknaden och utbudet. Och tillväxten ska ske med omtanke om kommande generationer”¹

Redan beslutad inriktning

Behovet av en ny återvinningscentral adresserades första gången 2019. Året därpå genomfördes en förstudie med fokus på placering och utformning av en ny och större återvinningscentral, ÅVC. Totalt 19 olika platser utreddes innan det landade i den placering som är aktuell nu, se sida 16. 2021 förtydligades det att återbruk skulle involveras i större utsträckning i återvinningscentralen. Arbetet inriktades då mot en kretsloppspark, det vill säga en återvinningscentral med ett återbrukscentrum. 2022 presenterades en förstudierapport med förslag på vad denna kretsloppspark bör innehålla. Då bestämdes att kretsloppsparkens syfte ska vara att:

1. FÖREBYGGA OCH MINSKA AVFALL

Uppmuntra och sänka tröskeln för medborgarna att själva på olika sätt återbruka i stället för att kasta på återvinningscentralen och/eller köpa nytt. Att tänka andra hand i första hand.

2. ÖKA ÅTERBRUKET

Skapa ett tydligt flöde för att större andel av det som kommer in till återvinningscentralen ska återbrukas i stället för att slängas.

Beslut togs därefter om att tillsätta en arbetsgrupp med syfte att ta fram beslutsunderlag i form av en affärsplan och budget. Denna förstudierapport är det underlaget.

¹Östersunds kommun. [Hållbar tillväxt](#) (hämtad 2024-10-11)

Förstudiens syfte

Ett konkret och tydligt beslutsunderlag

Syftet med denna förstudierapport är att ge ett konkret och tydligt beslutsunderlag. Tidigare förstudierapport besvarade frågan **varför** en kretsloppsparken behövs samt **vad** den ska innehålla. Denna förstudie har fokus på **hur** vi ska gå tillväga för att realisera planerna.

Förstudiens mål

Från idé till verklighet - så gör vi verkstad

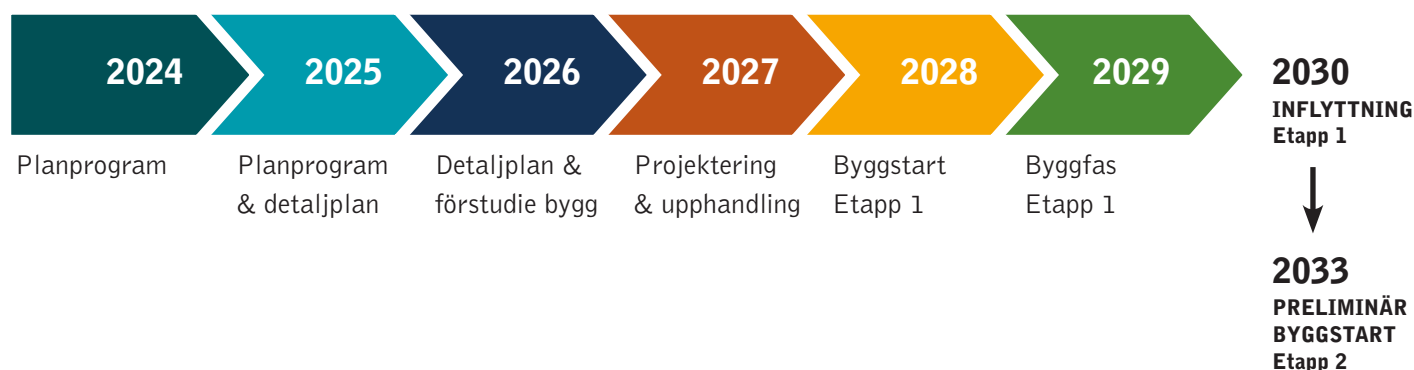
Målet med denna förstudierapport är att besvara följande frågor:

- Vad är ur ett juridiskt perspektiv möjligt att göra?
- Hur ska kretsloppsparken finansieras och drivas på ett ekonomiskt hållbart sätt över tid?
- Hur ska de olika tänkta verksamheterna drivas och av vem?
- Hur gör vi rent praktiskt för att skapa en välfungerande kretsloppspark med ökat återbruk och minimerat restavfall?

Tidplan

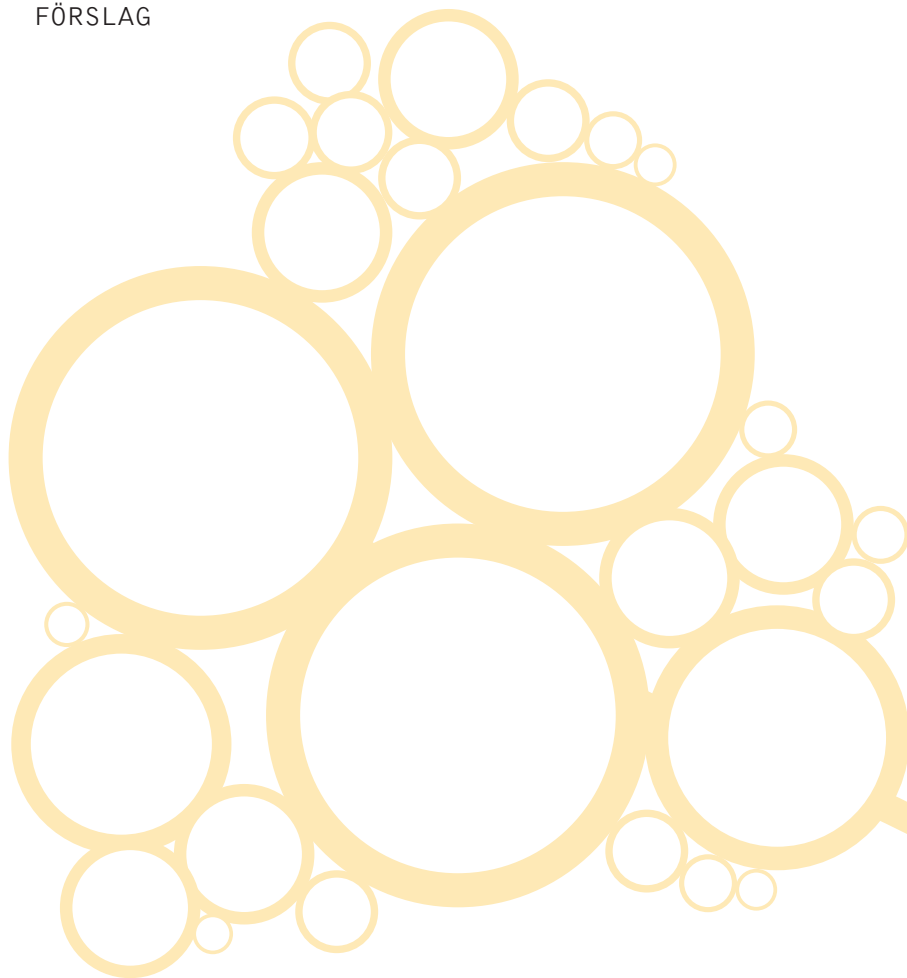
Byggnation och verksamhetsutveckling löper på parallellt

Tidsplanen förhåller sig till den planprocess som pågår på det tilltänkta området Norr 1:20 vid Arenabyn (mer om platsen på sida 17). Detta gör att inflyttning av kretsloppsparkens etapp 1 planeras till 2030. Parallellt med planprocess och byggprojekt kommer verksamhetsutveckling att pågå. Planen är att testa, starta och bygga upp ett flertal av kretsloppsparkens verksamheter på annan plats för att sedan 2030 flytta in i de nybyggda lokalerna. Etapp 1 avser fullskalig återvinningscentral med återbrukscentrum och utemiljö. Etapp 2 är utbyggnad av återbrukscentrum samt etableringsyta för partners.

FÖRSLAG

Förslaget innebär ett återbrukskluster med 27 delar, här berättar vi om dem...

Koncept och idé

Avsättning - nyckeln till minskat CO2-utsläpp och lagefterlevnad

En förutsättning för storskaligt återbruk är, förutom insamling, en välfungerande avsättning. Med avsättning menas var de insamlade produkterna och materialen tar vägen sedan de samlats in. Det kan vara genom försäljning eller direkt användning inom olika verksamheter. Utifrån principen om "rätt produkt på rätt ställe vid rätt tillfälle till rätt kund" behöver det finnas en bredd av olika verksamheter som kan tillgodose detta, exempelvis butiker nischade mot olika produktsegment. Det behöver också finnas ett djup i avsättningen, det vill säga varje produkt behöver flera chanser till återbruk.

Hösten 2024 togs beslut om att sektor Avfall/VA ska bli ett kommunalt bolag. Då kretsloppsparken idag är en del av den sektorn kommer den troligen att ingå i det kommunala bolaget, men exakt organisation är det för tidigt att säga något om.

Entreprenöriellt förhållningssätt och pilotverksamheter viktigt

Kretsloppsparken är ett innovativt och helt unikt projekt med en komplex blandning av olika aktörer och produkter. Facit saknas då det handlar om att bryta ny mark, och därför behöver ett entreprenöriellt förhållningssätt genomsyra allt arbete. Det innebär bland annat att starta upp pilotverksamheter för att testa flöden och samarbeten. Över tid kan vi sedan förändra, förbättra och långsamt skala upp. Gör vi inte detta, utan i stället försöker gå direkt från skrivbordsprodukt till invigning, är hela projektet dömt att misslyckas.

Vi behöver genomgående vara flexibla och agila i vårt arbetssätt. Det handlar om att möta de olika behov som vi vet finns hos de företag och verksamheter vi vill ska vara en del av kretsloppsparken.

God design är en förutsättning för att sälja

Kretsloppsparken strävar efter att bli ett populärt besöksmål i Östersund genom att erbjuda högkvalitativt innehåll och service. Ett brett utbud av företag, produkter och tjänster samt kunnig personal är avgörande för att locka återkommande besökare. Design spelar en central roll, där funktion och estetik förenas för att skapa attraktiva produkter och miljöer. För att lyckas krävs resurser för verksamhetsutveckling, centrumledning, marknadsföring och kreativ ledning under både uppstart och drift.

”Kretsloppsparken går helt i linje med Östersund som en hållbar och attraktiv plats. Den möjliggör nya sätt att tillgodose den ökande efterfrågan kring secondhand och redesign-handel hos både invånare och besökare som vill skapa en mer hållbar livsstil.”

Mikael Jonsson, vd
Destination Östersund

En destination under ständig utveckling

Kretsloppsparken kommer och ska vara en plats i ständig förändring. En stor fördel med det är att vi på så sätt bibehåller nyhetsvärdet över tid. Ett återbrukscentrum med en aldrig sinande ström av intressanta aktiviteter, produkter och företag behövs för att kunna vara en besöksdestination. En väl tilltagen etableringsyta för de partners som kräver stora lokaler ingår också i detta. Klustereffekten av att samla så många aktörer som möjligt inom återbruk går inte att underskatta som besöksdragare.

Bredden av olika verksamheter är också en förutsättning för att vi ska kunna minska avfallet och öka återbruket. Vi vet att det finns rejäla utmaningar med att hitta avsättning för saker som idag hamnar i avfallscontainrarna, inte minst de stora volymer som är återbrukbara men trots det inte har någon köpare (exempelvis en udda tallrik, en t-shirt med ett litet hål eller en skinnsoffa som anses otrendig idag). Vår uppgift är att skapa så många möjligheter vi bara kan för att få tillbaka produkter i användning och exakt vad som behövs kommer antagligen variera över tid. Till det behövs det en mångfald av aktörer.

Komplement och inte konkurrent

Kretsloppsparkens roll är att komplettera men också lyfta och öka synligheten för de företagare och aktörer som verkar inom hållbarhet. Ju fler alternativ till återbruk och reparation som finns desto mer lättillgängligt blir det för medborgaren att välja det i stället för nyköp. På så sätt växer marknaden vilket gynnar det lokala näringslivet. Kretsloppsparken ska aldrig vara en konkurrent utan ett komplement, och fokus ligger främst på det som idag hamnar i en avfallscontainer.

Tillsammans med näringsliv och civilsamhälle

Kretsloppsparken ska samarbeta tätt med näringsliv, civilsamhälle och andra offentliga aktörer. Genom sin organisationsform kan den, likt ett paraply, hålla samman konceptet samt utveckla och styra verksamheten på ett tydligt och övergripande sätt. Det är därför viktigt att understryka att kretsloppsparken är lika delar en fysisk plats som ett platsoberoende koncept och en katalysator för ökat återbruk i Östersunds kommun. Vår uppgift ska vara att säkerställa kvalitet och kontinuitet men också behålla verksamhets- och varumärkeskontrollen över tid.

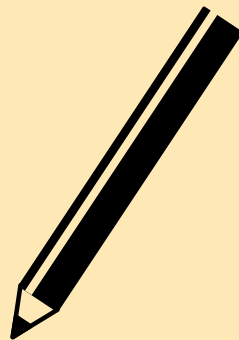
1. Använd det du har	2. Sälj eller ge bort	3. Lämna till kretsloppsparken
Vårda Reparationsföretag 	Nischade kommissionsbutiker Marknadsplatser Auktionsfirmor Secondhand företag Biståndsorganisationer 	 Återbruk Återvinning

Kretsloppsparken uppmanar medborgarna att fortsätta använda det de har, vårda, byta, sälja eller ge bort.

Stort intresse att vara delaktiga

En stor del av projektperioden har ägnats åt samverkan med olika företag, branschorganisationer, föreningar och offentlig sektor verksamma i Östersunds kommun. Att förankra men också lyssna in tankar och erfarenheter samt utveckla idéer tillsammans ser vi som en oerhört viktig del i utvecklingsarbetet. Något alla möten verkligen visat är vilket oerhört stort intresse och engagemang det finns för kretsloppsparken.

Vi vill vara en del av kretsloppsparken!

Det som förenar oss, trots att vi är verksamma inom en rad olika områden, är att vi alla tror på Östersund som en levande plats med hög livskvalitet. Med kretsloppsparken ser vi möjligheten att sätta vår stad på kartan när det gäller storskaligt återbruk, secondhand och redesign – en destination som både lockar besökare och bidrar till att det skapas nya affärsmöjligheter och samarbeten över gränser.

Camilla Abramsson

Christer Hedlund

Christin Andersson

Emma Almestål

Emma Gustafsson

Eva Lillhannus

Göran Svensk

Hanna Nordenö

Ida Bratt

Jan Stala

Jenny Andersson

Jenny Grip

Jenny Nylund

Johan Hallström

Johan Redhe

Karin Edler

Madeleine Jaarne

Madeleine Nilsson

Malin Pettersson

Malin Savehed

Maria Nordlander

Maria Svensson Wiklander

Marielle Brovinger

Mikael Jonsson

Moa Kårebrand

Olle Martinelle

Pernilla Sivertsen

Sedigheh Haidari

Sven Brückmann

Therese Westlander

Ulrika Rogeman

spillirista/pedagog

universitetslektor kvalitetsteknik

bransch- och föreningsansvarig

butikschef

butikschef

butiksförare

ägare

designer

verksamhetsutvecklare Samhälle

hållbarhetskonsult,sport/outdoor

butiksförare

verksamhetschef

chef Projektarena

delägare

vd

verksamhetsutvecklare

försäljningschef

kommunikationsansvarig

verksamhetschef

butiksförare

verksamhetschef

grundare/delägare

ägare

vd

möbelpetserare

verksamhetsansvarig

projektsamordnare

ägare

rådgivare

butiksförare

COO

Spilloteket

Mittuniversitetet

Byggföretagen i Jämtland

Röda Korset Östersund

PMU Second Hand

Brukat

Lindevalls Industri

RISE Research Institutes of Sweden

Studieförbundet Bilda Mitt

Peak63

Anderssonskans Kalle

Samling Näringsliv

Peak Innovation

Frösö Handtryck

Lundstams

Studieförbundet Vuxenskolan Jämtlands Län

Samhall

Trangia

Folkuniversitetet Jämtland

Hamngatan 12 interiör & design

Mitt Secondhand & Biståndscenter (fd.Erikshjälpen)

Gomorrön Östersund AB, The Remote Lab AB

Shoppis i Östersund AB

Destination Östersund

By Kårebrand AB

NyföretagarCentrum Jämtland Härjedalen

Coompanion

Diamant Syateljé

Almi Företagspartner Mitt AB

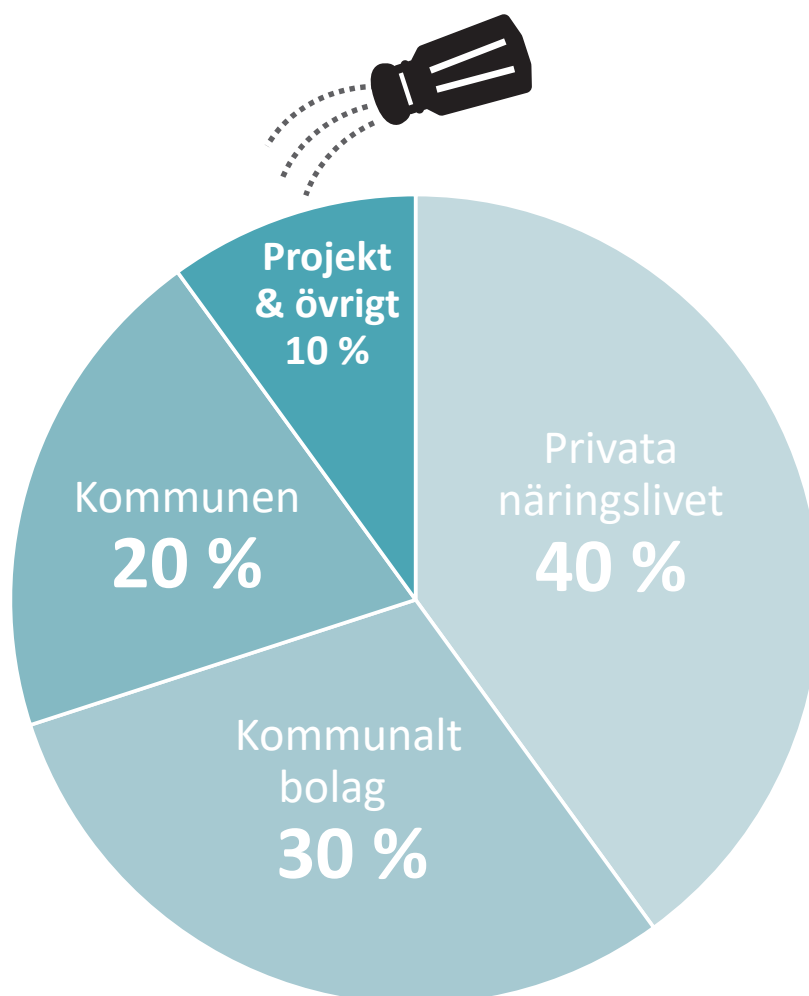
Arvet

Woolpower Östersund AB

Vem driver vilken verksamhet? Och varför då?

För att nå visionen om "storskaligt återbruk" behövs en stor bredd av aktörer och produkter, och vi ser det som självklart att den som är bäst lämpad för respektive verksamhet också är den som driver den. Genom att blanda större och mindre kommersiella företag tillsammans med kommunal verksamhet och andra samhällsaktörer skapas en både intressant och attraktiv mix som en långsiktigt stabil plats. Det är mångfalden som kommer att vara kretsloppsparkens största styrka.

Tidsbegränsade projekt har absolut en plats i allt detta men de ska mer ses som en spännande krydda än något som över tid ska bära verksamheterna. Detta är inte minst viktigt när det gäller verksamheter som har ett stort medborgerligt värde men där den ekonomiska lönsamheten saknas eller beräknas ta några år att nå. Kretsloppsparken ska både skapa goda förutsättningar för det cirkulära näringslivet och driva de verksamheter som är viktiga för medborgarna men inte affärsmässigt gångbara.

En grov uppskattning av hur driften delas upp mellan olika aktörer syns i diagrammet.

Reaktioner från näringslivet

”Att få till ett gemensamt återbrukscenter i vår kommun skulle gynna oss alla i arbetet mot en mer hållbar konsumtion, och hållbar värld! Det skulle bidra till en ökad tillgänglighet och enkelhet till valet av återbruk. Det är när vi arbetar tillsammans vi blir starka och når framgång!”

Ulrika Rogeman, COO
Woolpower

”Det segment som växer allra mest hos oss är secondhand. Vi kommer satsa ännu mer på det framåt”

Malin Savehed, butiksägare
Hamngatan 12

”Att återanvända våra resurser så många gånger som möjligt är en självklarhet för oss som jobbar med återvinning”

Johan Redhe, vd
Lundstams

”Vår vision är att alla skall ses som en tillgång på arbetsmarknaden och för detta behöver vi samarbeta med flertal aktörer – kretsloppsparken skulle kunna vara en.”

Madeleine Jaarneke, försäljningschef
Samhall

”Vi gillar det som gör det lätt att göra rätt. En kretsloppspark som är tillgänglig och tydlig är en bra hjälp för oss alla att värna om det vi har och vår miljö”

Emma Gustavsson, butikschef
PMU Secondhand

”Vi vill gärna vara en del av kretsloppsparken då vi vill vara med och ändra människors köpbeteende, för att vår planet ska överleva. Kan vi med en kretsloppspark dra samman många aktörer, som jobbar för en bättre miljö på olika sätt, på ett och samma ställe så blir det lättare för människor att göra bra val.”

Marielle Brovinger, ägare
Shoppis

”Svensk Forms varumärkeslöfte är *Ett hållbart samhälle genom god design*. I paradigmskiftet som nu pågår från linjärt till cirkulärt tänkande, blir det naturligt för oss att vara en del av det helhetsgrepp som Östersunds kommun tar med sin nya återvinningscentral.”

Lena Andersson, styrelsemedlem
Svensk form Jämtland Härjedalen

”Vi på Almi tror att det är viktigt att världen blir mer cirkulär och tycker därför att det är en spännande satsning med många möjligheter för det lokala näringslivet.”

Sven Brückmann, Rådgivare
Almi Företagspartner Mitt

”Förutom det viktiga steget för utveckling av den cirkulära ekonomin öppnar kretsloppsparken upp möjligheten att hitta nya sätt att inkludera fler på arbetsmarknaden. Vi ser kretsloppsparken som en självklar samarbetspartner och hoppas kunna bidra till att sociala företag startas upp i samarbete med kretsloppsparken, så att vi tillsammans kan skapa en hållbar stad.”

Pernilla Sivertsen, projektsamordnare
Coompanion

”Återbruk är en viktig del i vägen mot en cirkulär byggbransch och det ligger också i linje med Byggföretagens fokusområde klimatomställning. En kretsloppspark kan dessutom ge affärsmöjligheter för våra medlemsföretag.”

Christin Andersson, bransch- och föreningsansvarig
Byggföretagen

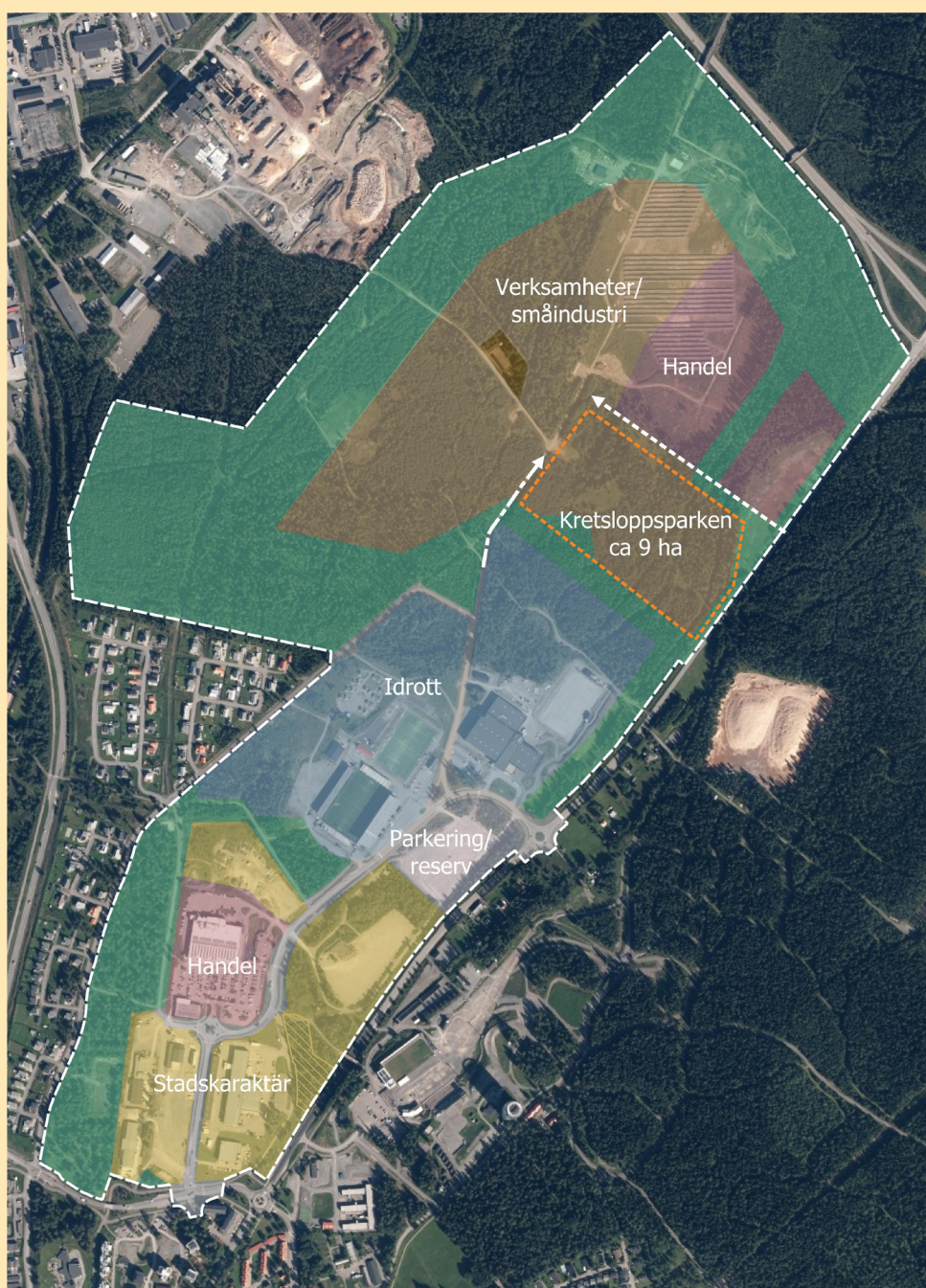
”För nyföretagare i Östersund kan en kretsloppspark bli en viktig del av verksamheten”

Olle Martinelle, verksamhetsansvarig
Nyföretagarcentrum Jämtland Härjedalen

Placering och utformning

En attraktiv byggnad och miljö

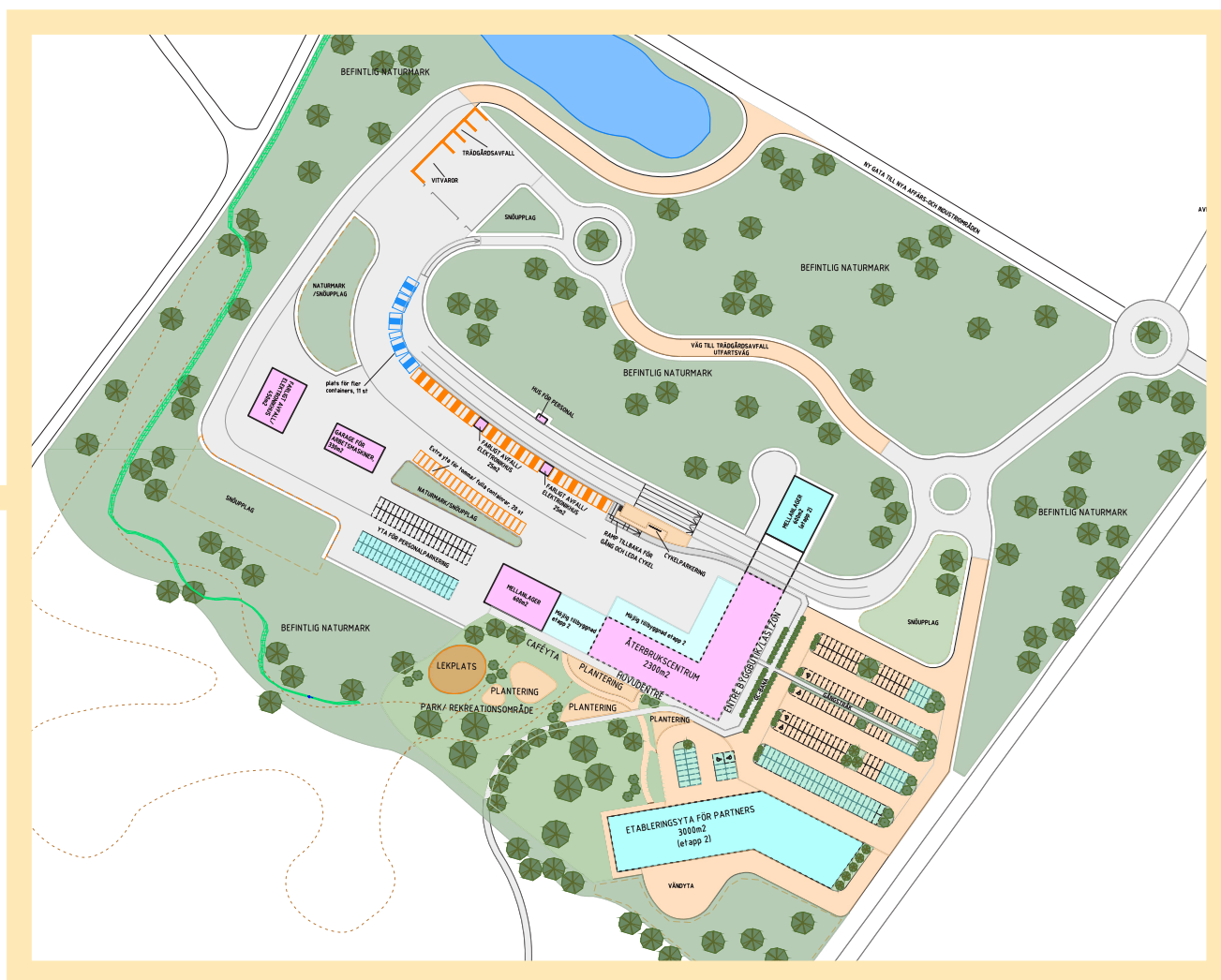
I direkt anslutning till Arenaby och med ett strategiskt läge nära E45 och E14 finns det stora möjligheter att skapa en plats som är lika tillgänglig för kommunens medborgare som attraktiv för förbipasserande. Kretsloppsparkens återbrukscentrum kommer att fungera som en inbjudande framsida med kommunens nya återvinningscentral dold bakom. Huset ska andas framtid men till stora delar byggas av återbrukat material. I anslutning till byggnaden ska det finnas plats för uteservering och en lekplats för de allra minsta. Här börjar också promenadslingan genom skogen där besökarna kan hitta både konstnärers skulpturer och en pedagogisk lekplats för de lite äldre.

Kartan redovisar den föreslagna markanvändningen inom programområdet

Norr 1:20 – status för kretsloppsparkens tänkta placering

Förslaget är att bygga kretsloppsparken i två etapper för att kunna växa ansvarsfullt i takt med nya lagar och ökad befolkning. Etapp 1 är en fullskalig återvinningscentral med återbrukscentrum och utemiljö. Etapp 2 är utbyggnad av återbrukscentrum samt etableringsyta för partners. Exakt omfattning av etapp 2 baseras på det behov som då finns av utökade ytor. Hösten 2024 pågår arbetet med ett planprogram för området och bilden nedan visar kretsloppsparkens föreslagna placering och utformning på området. Sedan 2023 är det också klart att Östersunds kommun ska köpa markområdet som betecknas Norr 1:20.

En första skiss över hur den tilltänkta markytan kan användas.

En yta att växa ansvarsfullt på

Byggnaderna, som ska utformas i ett senare projektskede, behöver vara flexibla. Vi ser både öppna butiksytor som enkelt kan möbleras om, och flyttbara väggar för att kunna justera lokalstorlek efter behov. Byggnaderna bör också vara byggda så att de hyfsat enkelt ska gå att anpassa till helt andra verksamheter om behov uppstår. Utformningsförslaget har tagit avstamp i att det ska vara lätt att bygga ut och om. Exempelvis är ÅVC-rampen planerad så att det ska gå lätt att öka upp för fler containrar om eller när det kommer krav på fler fraktioner av utsorterat material.

Vad säger lagen?

Den tilltänkta verksamheten i kretsloppsparken bedöms vara tillåten enligt kommunallagen, bland annat eftersom den har anknytning till den kommunala avfallshanteringen ². Dessutom får kommunen bedriva näringsverksamhet – t.ex. renovera och sälja avlämnade möbler – i den utsträckning det behövs för att sysselsätta personer med funktionshinder ³. Om föremålen har ett marknadsvärde får kommunen inte ge bort dem, men i många fall har troligen de föremål som lämnas på återvinningscentralen inget marknadsvärde. Föremål som har ett värde ska säljas till marknadspris. Det som lämnas in som avfall blir kommunens egendom men måste genomgå ett återvinningsförfarande innan det får användas eller säljas/ges vidare. Ett sådant återvinningsförfarande kan dock troligen vara relativt enkelt för många av de aktuella föremålen ⁴. När kommunen säljer eller ger bort föremål som tidigare varit avfall är kommunen ansvarig för att föremålen uppfyller de eventuella lagkrav som finns för respektive vara ⁵.

I arbetet med en kretsloppspark är det viktigt att ha med sig att den tilltänkta verksamheten i stor utsträckning aktualiserar juridiska frågor som inte har berörts särskilt i någon lag och inte heller har prövats i domstol. Det innebär att det i många fall är omöjligt att säga exakt vad som är respektive inte är tillåtet, vilket i sin tur innebär

- att kommunen kan behöva justera verksamheten framöver beroende på rättsutvecklingen, och
- att kommunen kan bli föremål för olika typer av granskning och tillsyn med anledning av projektet.

Juristerna hjälper till så att verksamheten i så stor utsträckning som möjligt håller sig inom lagens ramar, men det går inte att starta en sådan här verksamhet utan att ta vissa juridiska risker.

² 2 kap. 7 § kommunallagen

³ 3 kap. 1 § lagen om vissa kommunala befogenheter

⁴ 15 kap. 6 och 9 a §§ miljöbalken med lagkommentarer

⁵ 15 kap. 9 b § miljöbalken

Nya krav på kommunerna

De senaste åren har det tillkommit krav på kommunerna att samla in fler sorters avfallslag separat:

- Sedan 2020 ska hushållens bygg- och rivningsavfall samlas in separerat utifrån material ⁶. Det gör vi inte i nuläget eftersom vi inte har utrymme för det på återvinningscentralen.
- Från 2024 skärps kommunernas ansvar för att samla in olika typer av biologiskt nedbrytbart avfall separat ⁷.
- Senast 2025 ska all textil samlas in separat enligt EU:s nya avfallsdirektiv ⁸.

Tendensen är att fler och fler material ska samlas in separat ⁹. Avfall som samlats in separat för återanvändning eller återvinning får inte förbrännas.

Utöver att kommunen har ett utökat ansvar att samla in avfallslag separat har flera återvinningsmål höjts för kommunalt avfall, och kommunerna har fått i uppgift att informera hushållen om avfallsförebyggande åtgärder för att minska uppkomsten av avfall ¹⁰.

⁶ 3 kap. 10 och 11 §§ avfallsförordningen i kombination med 15 kap. 20 §§ miljöbalken.

⁷ 3 kap. 1–1 b § avfallsförordningen i den lydelse som gäller från 1 januari 2024.

⁸ Naturvårdsverket, [Textilavfall](#) (hämtad 2024-10-10).

⁹ Jämför de många tilläggen och ändringarna som gjorts på senare år i 3 kap. avfallsförordningen. Kapitlet handlar om utsortering och separat insamling av avfall.

¹⁰ Naturvårdsverket, [Nya regler för avfallsförebyggande, och återvinning – från avfall till resurs](#), (hämtad 2024-10-10).; se även 7 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

Delarna som tillsammans bildar kretsloppsparken

Som planerat men förfinat

De förslag på verksamheter som arbetades fram under 2022 till förstudierapporten "Kretsloppspark – Arena för storskaligt återbruk med fokus på utbildning och entreprenörskap"¹¹ har vi nu jobbat vidare med. Vi har utvecklat och förfinat med målsättningen att det ska kännas så konkret som möjligt.

Ingår i etapp nummer
1

ÅTERVINNING & ÅTERBRUK

1

Återbruksscanning – här vänder vi på invanda mönster

Det första som möter medborgaren som vill bli av med sitt avfall är "slussen" för återbruksscanning. Kunnig personal välkomnar, svarar på frågor och bedömer vad som ska lastas av för återbruk respektive ska transporteras vidare för att återvinnas. Centralt här är ett personaltätt och effektivt flöde för nöjda medborgare och så lite köbildning som möjligt eftersom alla bilar och släp ska passera här innan de får köra vidare in på området till återvinningscentralen. Hög kompetens och tränade ögon hos personalen för att kunna göra snabba bedömningar av återbrukspotential är därför väldigt viktigt.

2

Finsortering – behov av många händer och fötter

Kärnan i att få ett fungerande storskaligt återbruk handlar om sortering och logistik, men också om väl tilltagna och praktiskt planerade ytor. Rätt produkt måste helt enkelt hamna på rätt ställe. Vi behöver bygga upp optimerade processer med så få moment som möjligt samtidigt som det också måste finnas många händer och fötter. Personer i arbetsmarknadsåtgärder är därför ett viktigt tillskott till den ordinarie personalen. Rengöring är en central del av detta steg och därför hittas såväl tvätt- och diskstationer som ett rum för att behandla stoppade möbler här. Till finsorteringen hör också de mellanlager som ligger i anslutning till återvinningscentralen. Här lagras bland annat säsongsvärar och fraktioner som säljs på anbud.

¹¹ Östersunds kommun. [Projektrapport](#): Kretsloppspark, projektperiod 2021-02-25 till och med 2022-03-25 (hämtad 2024-10-11)

3

Hela fraktioner – företag köper på anbud

En tydlig affärsmöjlighet är att sälja hela fraktioner/produktgrupper i befintligt skick på anbud. Det innebär att det eller de företag som lägger det högsta anbudet för exempelvis alla cyklar eller mobiltelefoner får köpa dem under en given period. Dessa produkter sorteras ut för att sedan flyttas till ett mellanlager i väntan på vidare transport till köparen.

4

Förbeställda varor – köpa återbruk i toppskick och sälja

Det finns många företag och butiker som gärna köper in återbruk för att sedan sälja vidare till slutkund. Många av dem saknar dock utrymme, tid eller kompetens för exempelvis rengöring eller renovering. Möjligheter finns därmed för en arbetsmarknadsgrupp eller daglig verksamhet att ta betalt för dessa tjänster. Exempel på produkter är gjutjärnsgritor och trädgårdsredskap. Det kan också röra sig om rena material för redesign, exempelvis bordskivor som görs om till skärbrädor. Här är prioritet sådant som behöver en handpåläggning innan det är i säljbart skick. En pilot har påbörjats i samarbete med arbetsmarknadsgruppen på Teknisk förvaltning, läs mer på sidan 43.

5

Grossistbutik – företagens fiskmarknad

I grossistbutiken kan alla företag köpa återbruk på lika villkor till marknadspris. Kilopris och först till kvarn gäller. Grossistbutiken bemannas av personal från återvinningscentralen i första hand med viss hjälp av personer på praktik- och arbetsträning. Liknande upplägg finns bland annat på återvinningscentralen i Hudiksvall. Under våren 2024 gjordes ett test av flödet till en framtida Grossistbutik i samarbete med företaget Linneans blommor & design. Läs om den på sid 42.

6

Återvinning – marginal för decennier framåt

Det material eller produkter som vid vidare kontroll inte bedöms ha något återbruksvärde alls, varken i befintlig, reparerad eller redesignad form, går vidare till återvinningscentralen för sortering i lämplig fraktion. Rejåla ytor behövs för att miljön ska bli säker och arealen räcka till i många år. Det ska gå att nå återvinningen både via bil, med cykel och som gående.

Antal fraktioner accelererar snabbt och det behöver finnas plats att sortera dessa för att kunna återvinna. Med en bättre dimensionerad anläggning kan vi få renare fraktioner, vilket öppnar upp för ökade intäkter. Eftersom vi då kan sälja mer till återvinning, istället för att som idag skicka för förbränning. Det krävs en stor byggnad för att möta kraven när det gäller farligt avfall, en kur på rampen för personalen att stå i vid dåligt väder samt verkstad, garage, sporthall och förråd. Det behöver också finnas en plats för trädgårdsavfall. Där går det också att göra en anslutning till befintlig väg för att nå värmeverket samt de återvinningsföretag vi idag levererar stora mängder avfall till, bland annat trä, wellpapp, plast, metall, farligt avfall och planglas.

7

Marknadstorg – grogrund för nya företag

En stor butiksyta, ett "varuhus", som samlar många olika designers och företag inom återbruk, redesign och produktlivsförlängning. Denna butik är hjärtat i återbrukscentrumdelen med ett tydligt varumärkeskoncept och en gemensam kassa och butikspersonal. Här kan en mängd företag och designers sälja sina varor, och de betalar en månadsavgift utifrån använd yta och/eller en kommissionsavgift på sålda varor. Avgiftsnivåerna sätts utifrån kostnaderna för lokal, personal och övrig drift och målsättningen är att denna verksamhet ska bära sig själv helt inom några år. Förebild för konceptet är bland annat Circuit i Sundsvall, Restore i Härnösand och Rundgång i Karlstad. Läs mer om vårt pilottest LOOP i bilaga 1.

Missa inte
att läsa om alla
lärdomar från pilottestet
av Marknadstorget
i bilaga 1.

LOOP
cirkulerat & kurerat

8

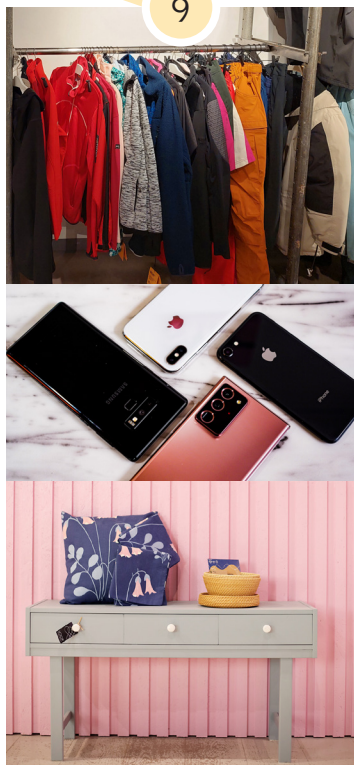

Byggåterbruk – högst på medborgarnas önskelista

Butik med byggmaterial som säljs till privatpersoner. Här hittas alltifrån använda produkter – som dörrar, köksskåp och beslag – till oanvänt och nytt, överblivet material. Det kan vara en halv tapetrulle, en öppnad påse skruvar eller ett halvt paket golv. Inflödet av produkter sker i första hand från privatpersoner och fångas upp vid återbruksscanningen. Det kan också vara yrkesverksamma hantverkare som får material över vid mindre byggen och renoveringar och vill lämna in det för återbruk i stället för att slänga. Kommunens eget byggåterbruksprojekt, Varvet, kan komma att sakna avsättning internt för vissa varor och här skapas möjligheten att sälja dessa till privatpersoner som inte har samma krav på antal av samma slag, standarder med mera. Byggåterbruk rankades högst på medborgarnas önskelista i den enkät som gjordes hösten 2021¹².

¹² Östersunds kommun. Projektrapport: Kretsloppspark, [bilaga 4](#). Medborgarenkäter.2022
(hämtad 2024-10-11)

9

Nischade secondhandbutiker

FRILUFTSLIV – en självklarhet för Östersund

Secondhand-butik med kläder och utrustning för sport, fritid och friluftsliv som drivs av privat näringsidkare med fokus på service och kunskap. Inflöde från privatpersoner som lämnar in för kommissionsförsäljning, och här hittas alla varumärken och typer av produkter inom sport/friluftssegmentet. Det som kommer in via återbruksscanningen tillfaller Fritidsbanken som tidigare.

REKONDITIONERAD ELEKTRONIK – succé på andra håll i landet

Stora mängder fungerande elektronik kastas idag samtidigt som vi också ser företag inom rekonditionerade mobiltelefoner, datorer med mera växa fram runtom i landet. Här ser vi ett inflöde av produkter både från återbruksscanningen och direkt från privatpersoner som lämnar in för kommissionsförsäljning. Dessutom ska reparation kunna erbjudas. En butik i ReTuna, Eskilstuna, har goda erfarenheter av denna verksamhet och under hösten 2024 kommer ett pilottest av insamling ske på ÅVC i Odenskog.

INREDNING OCH MODE – specifika stilar och målgrupper

Endast fantasin sätter gränser för vad som är möjligt här. Secondhand och redesign med fokus på olika stilar, epoker och/eller målgrupper skapar vitt skilda butikskoncept inom inredning och mode.

10

Testarena för nya affärsmodeller

Väldigt många befintliga varumärken inom nyproduktion är väl medvetna om att de behöver ställa om till en cirkulär affärsmodell för att kunna vara relevanta i framtiden. Men hur detta ska göras samtidigt som lönsamheten ska finnas där är inte lika tydligt. Utifrån det finns det därför en stor potential att låta kretsloppsparken vara just denna testarena. Här kan företag, enskilt eller tillsammans med liknande företag, utveckla system och logistik för secondhand, reparation/rekonditionering och uthyrning. Möjligheter finns att driva detta som innovationsprojekt med projektstöd tillsammans med exempelvis forskningsinstitut.

Ett exempel:

OUTDOOR-BRANSCHEN I JÄMTLAND

Jämtlands län har en stark förankring av ett antal varumärken inom friluftsliv. Att kunna erbjuda auktoriserade lagningar, återimpregnering av funktionstyger och att exempelvis kunna kvalitetssäkra secondhandprodukter är något som efterfrågas av kunder. Inflödet av produkter sker från privatperson direkt till varumärkena via exempelvis kommissionsförsäljning. Kretsloppsparkens målsättning om att bli en självklar destination för förbipasserande på väg mot Jämtlandsfjällen skulle dessutom stärkas ytterligare. Det finns ett stort intresse för detta från flera lokala outdoorföretag.

11

Remake och Redesign – ny design av gammalt

Allting går inte att återbruka i befintligt skick, men det går att skapa spännande och innovativ design av nästan vad som helst. Kretsloppsparken ska vara en plats som samlar och lyfter fram nya och intressanta designers och märken. Återbruk är framtiden – och vi vill visa att den är inspirerande snygg. Detta kan ske antingen genom att företagen själva skapar produkterna eller genom så kallade förbeställda varor där personer i arbetsmarknadsåtgärder producerar utifrån företagens beställningar och önskemål.

Exempel på remake:

- Nya lampor av udda glas- och porslin
- Gamla linnedukar med små skönhetsfel blir till herrkavajer
- Udda frottéhanddukar sys ihop till morgonrockar
- Vinflaskor förvandlas till dricksglas
- Trasiga bordsskivor blir till skärbrädor
- Skinnsoffor omvandlas till läderväskor och läderjackor

12

Reparation – hantverkare på plats

Att få medborgare att laga i stället för att kasta är en viktig del i att förebygga avfall och detta kan vi medvetandegöra på ett fysiskt och tydligt sätt med hantverkare på plats. Genom ett hantverkskluster med fokus på reparation och redesign ökar vi inte bara synligheten utan skapar också möjligheter till samarbeten och synergier. Hantverkare kan exempelvis skicka arbeten mellan varandra men också dela maskiner. I dessa lokaler ser vi gärna verkstad och butik i ett, då de både tar emot uppdrag direkt från kund och säljer reparerade och redesignade produkter som de köpt in via grossistbutiken.

Exempel på detta:

• SKRÄDDARE	Reparation, ändringssömnad och redesign
• SKOMAKARE	Reparation med mera
• MÖBELTAPETSERARE	Reparation och redesign
• FINSNICKARE	Reparation och redesign
• SMED/SVETSARE	Reparation och redesign
• GULD/SILVERSMED	Reparation, skapa av återvunnet material
• ELEKTRIKER	Reparationer, dra om el i gamla lampor
• CYKELREPARATÖR	Reparation, service och försäljning av begagnade cyklar

Verksamheterna drivs av privata näringsidkare och kretsloppsparken är hyresvärd. Att vi ska ta ut marknadsmässiga hyror är en självklarhet men vi vet också att vi behöver kunna möta lokala småföretagare i detta för att de ska ha råd att finnas på plats. Ett förslag är att som på Sydhavn Genbrugscenter i Köpenhamn låta en liten del av hyran betalas genom en motprestation för att fylla kretsloppsparken med aktivitet. Det kan vara att hålla workshops, kurser eller att ta emot praktikanter och personer på arbetsträning.

13

Cafè/restaurang – viktigt för attraktionskraften

I medborgarenkäten ¹³ som gjordes hösten 2021 rankades ett café och/eller restaurang bland det viktigaste i kretsloppsparken. Kvalitet och en bra helhetsupplevelse är viktigt eftersom det i sig kan bli en besöksdragare. Här ser vi ett självklart fokus på matsvinn från exempelvis lokala livsmedelsbutiker och kanske kan delar av sortimentet komma från egen odling på området. Detta drivs av privat näringsidkare och kretsloppsparken är hyresvärd.

14

Fixotek – ett kreativt nav

En inspirerande plats där kommunens medborgare själva kan reparera, pyssla och skapa fritt. Här finns verktyg och material att använda och det anordnas löpande workshops och aktiviteter på olika teman riktade till både barn och vuxna. Personal finns alltid på plats för att hjälpa till, lära ut och hålla ordning. Drivs i kommunal regi i nära samarbete med exempelvis studieförbund. Under 2024 har vi testat detta i form av Repair Café. Läs mer om det på sidan 41.

15

Verktygspool – ett bibliotek med uthyrningsdel

I verktygspoolen kan medborgare hyra samt låna hem verktyg men också vävarmar, träsnidarsatser etcetera för att prova på olika sorters hantverk och pys-sel. Dyrare och större maskiner hyrs ut, och här finns möjligheter att just denna del sköts av en privat näringsidkare. Enklare verktyg lånas ut gratis och detta kan exempelvis vara kopplat till befintliga bibliotekskort. Verktygspoolen drivs i kommunal regi.

16

Materialbank – central del med viktigt symbolvärde

I anslutning till verkstäder, fixotek och verktygspool ligger materialbanken som är en butik där både medborgare och företagare kan handla material och reservdelar. Härifrån distribueras också material utan kostnad till pedagogisk verksamhet inom kommunen. Verksamheten drivs i kommunal regi. En betydande del av denna verksamhet är arbetsträning eftersom det finns stora möjligheter till enkla arbetsuppgifter utan tidspress, exempelvis genom att tillvarata knappar, träbitar, beslag och textilier. Ett pilottest påbörjades 2024, läs mer på sidan 42.

¹³ Östersunds kommun. Projektrapport: Kretsloppspark, [bilaga 4](#). Medborgarenkäter.2022 (hämtad 2024-10-11)

17

Gratis-butik – steget innan återvinning

För de produkter som inte har ett egentligt kommersiellt återbruksvärde och/eller inte blivit sålt via andra verksamheter trots flera försök finns denna "butik". Här kan medborgare komma och gratis hämta exempelvis en udda kopp eller en välläst bok. Denna typ av verksamhet finns på flera andra håll i Sverige, bland annat Återbruket i Skärholmen som drivs av Stockholm Vatten och Avfall.

18

Verkstäder – en förutsättning för storskaligt återbruk

Östersund är en stad med många stora aktörer inom secondhand med väl fungerande verksamhet. Men för att kunna öka återbruket ytterligare finns det ett behov av att både kunna reparera och förädla inlämnade prylar och material. Då detta kräver mycket handpåläggning – vilket är svårt att hitta lönsamhet i – är det tyvärr inget som i dagsläget görs storskaligt. Här ser vi därför potential att koppla samman detta behov med arbetsmarknadsåtgärder.

Det kommer att finnas verkstäder med inriktning snickeri, måleri och textil på kretsloppsparken. Här lagar och underhåller personer på praktik- och arbetsträning befintliga produkter samt skapar nya och redesignade föremål i samarbete med kretsloppsparkens kreativa ledare. Det är också här de förbeställda varorna produceras. Med en smart och flexibel planlösning ser vi möjlighet att flera verksamheter – som studieförbund och fixoteket med flera – delar på vissa ytor i verkstäderna vid olika tider eller tillfällen.

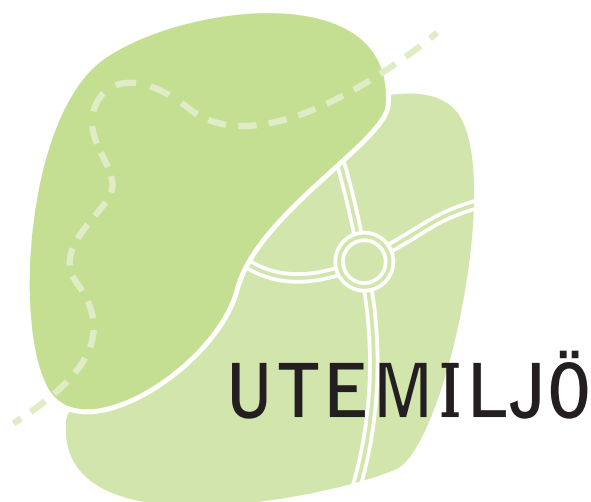

19

Utbildningslokaler – inspiration och återbruk i teorin

För att kunna erbjuda längre och kortare kurser för vuxna – i samverkan med utbildningsaktörer – krävs renodlade klassrum och grupprum. Utöver detta krävs en lokal med biosittning för större grupper vid inspirationsföreläsningar, event, skol- och studiebesök. Redan idag tar återvinningscentralen i Odensköp emot ett stort antal besökare per år och med en modern kretsloppspark kommer intresset öka betydligt.

20

Biologisk mångfald – en självklarhet

Medborgarna ska möta en trivsamt och fin miljö de gärna återvänder till, gärna med cykel eller gående när de inte har större saker att lämna eller hämta. Biologisk mångfald ska vara i fokus och all utformning av grönytor och planteringar samt val av växter ska utgå från det. Här ser vi också chansen att kunna inspirera på ett lekfullt sätt genom exempelvis fjärilsängar, insektshotell, fladdermusholkar och olika typer av testytor.

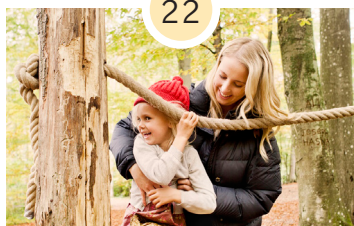
21

Skulpturpark – lockar besökare till destinationen

Vi vill hellre gallra bland träden än skövla och låta anläggningen anpassa sig så mycket som möjligt till naturen. På området vill vi också ta hand om dagvattnet på ett fint sätt, exempelvis genom en damm. Längs en promenadslinga vill vi placera oväntade och extraordinära skulpturer som en del av den konstnärliga utsmyckningen i kretsloppsparken. Här ser vi en stor möjlighet att locka både medborgare och tillfälliga besökare.

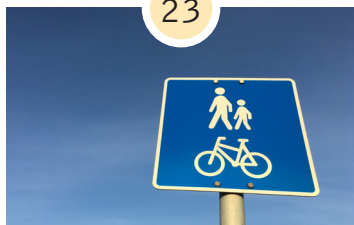
22

Pedagogisk lekpark – något för alla åldrar

I anslutning till promenadslingan finns en större pedagogisk lekpark för de äldre barnen. För de allra minsta hittas en lekplats intill återbrukscentrum och caféet/restaurangens uteservering. De ska båda vara utformade specifikt för platsen och ha ett tydligt genomgående tema. Unika lekparkar blir i sig en besöksanledning och -destination för barnfamiljer.

23

Cykel- och gångvägar – tillgänglighet viktigt

För att nå miljö- och klimatmål krävs det att vi skapar en effektiv transportstruktur som stödjer behoven och hjälper invånare, näringsidkare och besökare att göra hållbara res- och transportval. Enligt kommunens översiktsplan "Östersund 2040" ska färdmedelsfördelningen inom Östersunds tätort vara 40 procent bil, 20 procent kollektivtrafik och 40 procent aktiva transporter, cykel och gång. Bra cykel- och gångvägar till och från kretsloppsparken är därför av stor prioritet. Återvinningscentraldelen ska kunna nås av cykel- och gångtrafikanter (se utformningsföreslag sida 17)

24

Kollektivtrafik– hållplatser för stads-och länsbussar

En stadsbusslinje med turtäthet under öppettider samt hållplats för länstrafik är viktiga delar för att göra kretsloppsparken tillgänglig för kommunens alla medborgare.

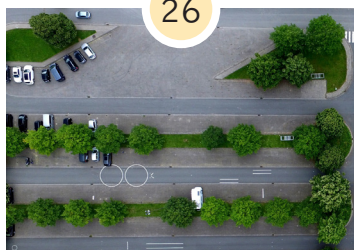
25

Laddstolpar – en nödvändighet för förbipasserande

Närheten till E14 och E45 och möjlighet att både äta och fördriva tiden medan bilen laddas gör att det finns goda förutsättningar för laddstolpar. Redan idag finns det intresse från en kommersiell aktör.

26

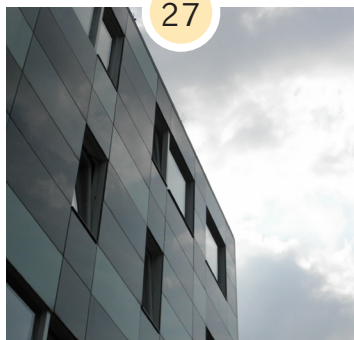
Parkering – praktisk men grön och diskret utformning

Infarten till kretsloppsparken och miljön utanför huvudentrén ska upplevas som en grön och trevlig plats. Det kommer att krävas utrymme för ett stort antal fordon men stor vikt läggs vid att skapa parkeringsytor som smälter in i den gröna omgivningen så mycket som möjligt. Exempelvis flera nivåer, inramning av buskar, träd etcetera. Bilarna kommer i andra hand och ska bara finnas där de måste vara, det vill säga i östra delen av tomten där vi tänker oss infarten till återbruksscanning och återvinningscentralen. För att köbildning inte ska uppstå krävs också väl tilltagna ytor för flera filer, rondeller och alternativa vägar.

ETablerINGSYTA FÖR PARTNERS

27

Företagskluster – nyckeln till en lockande destination

Etableringsyta för partners är en fristående byggnad med flera större butikslokaler som hyrs ut till "goda grannar". Det kan vara secondhandföretag, bi-ståndsorganisationer, auktionsfirmor eller andra företag med cirkulära affärsidéer som har behov av mer yta än vad återbrukscentrum kan erbjuda. Vi ser ett tydligt mervärde till området som skyndar på den cirkulära omställningen, i motsats till om ytan används till etableringar inom nyproduktion. Denna del planeras ingå i Etapp 2.

A close-up photograph of a man with a mustache, wearing a black flat cap and black-rimmed glasses. He is focused on his work, operating a sewing machine. He is wearing a grey sweater with a small black diamond pattern over a red and white plaid shirt. His hands are visible, with a silver ring on his left ring finger. A semi-transparent green circle is overlaid on the center of the image, containing the word 'EKONOMI' in a bold, black, sans-serif font.

EKONOMI

Budget

Totala kostnader etapp 1

Etapp 1	Summa
Byggnader	110 000 000 kr
Mark	70 000 000 kr
Utemiljö och infrastruktur	60 000 000 kr
Projektering, konst etc	50 000 000 kr
Oförutsedda utgifter	10 000 000 kr
TOTALSUMMA	300 000 000 kr
Med 20 % investeringsbidrag	240 000 000 kr ¹⁴
Med 40 % investeringsbidrag	180 000 000 kr

Budgeten på totalt 300 miljoner är indexuppräknad med 3% till inflyttning 2030 och har tagit höjd för vissa osäkerheter (se sida 31) för att inte hamna i en situation där kalkylen spricker. I budgeten ingår också verksamhetsutveckling och piloter fram till inflytt 2030. Se utformningsförslag sida 17 för vad som ingår i respektive etapp.

Totala kostnader etapp 2

Etapp 2	Summa
Byggnader	140 000 000 kr
Mark och infrastruktur	7 000 000 kr
Projektering, konst etc	10 000 000 kr
Oförutsedda utgifter	3 000 000 kr
TOTALSUMMA	160 000 000 kr

Budgeten är indexuppräknad med 3% till inflyttning 2033.

¹⁴ Mer information om vilka investeringsbidrag som skulle kunna vara möjliga, se sida 32.

?

Osäkerhetsfaktorer

- HANTERING AV TORV

Under hösten 2024 genomför vi en fördjupad geoteknisk undersökning av området för att bättre kunna beräkna kostnaderna för markarbete. Vi vet att hantering av torv kan vara väldigt kostnadsdrivande och därför har vi medvetet tagit rejält med höjd för detta i budgeten ovan. Torv är dessutom en stor kolsänka och vi ska försöka schakta så lite som möjligt. Detta tror vi kan vara möjligt genom att försöka lägga hus på områden med mindre torvdjup.

?

- SANERING AV OEXPLODERAD AMMUNITION, OXA

Markområdet Norr 1:20 tillhörde tidigare Försvarmakten, och det finns därför risk för oexploderad ammunition, OXA. I samband med den geotekniska undersökningen hösten 2024 undersöks även omfattningen av detta samt beräknade saneringskostnader. Vi vet från andra saneringsprojekt runtom i landet att detta är kostnadsdrivande, och därför har vi tagit höjd i budgeten.

Budget fördelat per år:

2025	Planprogram & detaljplan	5 Mkr
2026	Detaljplan & förstudie bygg	10 Mkr
2027	Projektering & upphandling	35 Mkr
2028	Byggstart Etapp 1	130 Mkr
2029	Byggfas Etapp 1	100 Mkr
2030	Inflyttning Etapp 1	20 Mkr

Finansiering

Investeringsmedel

Kretsloppsparken ska byggas, ägas och förvaltas i kommunal regi (förvaltning eller bolag). Finansiering av byggnationen föreslås komma från investeringsmedel (lån).

Investeringsbidrag

Det finns också möjligheter till extern finansiering då många program och fonder för ett grönare Europa har någon form av stöd kopplat till cirkulär ekonomi. Tre program kan anses som mer lämpliga i uppförandet av en kretsloppspark:

Klimatklivet

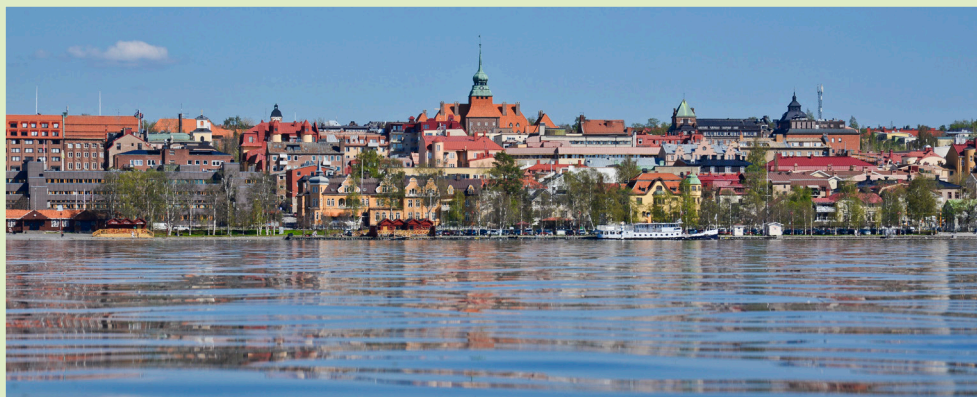
Klimatklivet är investeringsstödet som gör det möjligt att satsa på fossilfri framtidsteknik och grön omställning. Det kan sökas av företag, kommuner, regioner och organisationer i hela Sverige. Investeringar för ökad återvinning och cirkularitet med stöd från Klimatklivet har ökat och behovet är fortfarande stort. Det ska poängteras att Klimatklivet ger stöd till fysiska investeringar. Stödets omfattning för kommuner är högst 50 procent av investeringskostnaden och det största projektet har fått 210 miljoner i stöd. Klimatklivet har en budget fram till 2027, så än är ingen ansökan aktuell eftersom vi har beräknad byggstart 2028.

Europeiska regionala utvecklingsfonden ERUF

ERUF har ett program för Mellersta Norrland som ska främja förnybar energi, övergången till cirkulär ekonomi, utveckla ett hållbart resande och förbättra digitala förbindelser. Programmet omfattar 1,4 miljarder kronor och gäller till och med år 2027 och stödets storlek är 40%. Resterande 60% kan komma från offentliga och privata aktörer.

Anslag 1:1 Regional utveckling

Region Jämtland Härjedalen har ett ansvar för att besluta om hur olika typer av statliga medel för regionalt utvecklingsarbete ska användas. Medel från anslag 1:1 Regional utveckling är en sådan typ av medel och kan vara en andel som fungerar som medfinansiering till andra fonder och program. Exempelvis kan Östersunds kommun ansöka om stöd från 1:1 Regional utveckling och använda detta stöd som medfinansiering vid en ansökan till Klimatklivet eller till ERUF.

Nettokostnader

Driftskostnaderna per år är beräknade utifrån tre olika scenarier när det gäller investeringsbidrag:

Nettokostnadsökning per år

Etapp 1		Indexuppräknat 3 % till inflytt 2030		
Avfallstaxekollektivet		Utan inv.bidr.	20 % inv.bidr.	40 % inv.bidr.
Intäkter		3 600 000 kr	3 600 000 kr	3 600 000 kr
Försäljning		3 000 000 kr	3 000 000 kr	3 000 000 kr
Hyresintäkter		600 000 kr	600 000 kr	600 000 kr
Kostnader		41 500 000 kr	38 400 000 kr	35 300 000 kr
Kapitalkostnad och ränta (år 1)		15 500 000 kr	12 400 000 kr	9 300 000 kr
Drift och underhåll av byggnader etc		2 000 000 kr	2 000 000 kr	2 000 000 kr
Drift ÅVC + Återbruk		24 000 000 kr	24 000 000 kr	24 000 000 kr
Nettokostnad för avfallstaxekollektivet		37 900 000 kr	34 800 000 kr	31 700 000 kr
Nettokostnad idag: ÅVC Drift		19 100 000 kr	19 100 000 kr	19 100 000 kr
Nettoökning		18 800 000 kr	15 700 000 kr	12 600 000 kr

Så mycket ökar avfallstaxan för dig per månad:

Jag bor i lägenhet
+ 38 kr

Jag bor i småhus
+ 66 kr

OBS! Kostnadsökningen är om vi inte får investeringsbidrag, får vi det blir summan lägre per hushåll. Taxeökningen är dessutom beräknad på dagens invånarantal. Summan per hushåll blir lägre vid ökad befolkning.

Etapp 1		Indexuppräknat 3 % till inflytt 2030		
Skattekollektivet		Utan inv.bidr.	20 % inv.bidr.	40 % inv.bidr.
Kostnader		4 000 000 kr	3 300 000 kr	2 700 000 kr
Kapitalkostnad och ränta (år 1)		3 300 000 kr	2 600 000 kr	2 000 000 kr
Drift och underhåll av utemiljö och del av byggnad		700 000 kr	700 000 kr	700 000 kr
Nettokostnad för skattekollektivet		4 000 000 kr	3 300 000 kr	2 700 000 kr

 Så drivs och finansieras verksamheterna

HYRESINTÄKTER	FÖRSÄLJNING	AVFALLSTAXA	SKATTEMEDEL
		Återbruksscanning	
		Finsortering	
	Hela fraktioner		
	Förbeställda varor		
	Grossistbutik		
		Återvinning	
Marknadstorg			
	Byggåterbruk		
Nischade secondhandbutiker			
Testarena för nya affärsmodeller			
Remake och redesign			
Reparation - hantverkare			
Café/restaurang			
		Fixotek	
		Verktygspool	
		Materialbank	
		Gratisbutik för medborgare	
		Verkstäder	
		Utbildningslokaler	
Etableringsyta för partners			
			Biologisk mångfald
			Skulpturpark
			Pedagogisk lekpark

 Privat aktör

 Kommunal regi
Avfallstaxan

I Sveriges alla kommuner är avfallshanteringen finansierad med avfallsavgifter. För att kunna ta ut avgifter måste kommunen upprätta en avfallstaxa som beslutas av kommunfullmäktige. Avgifterna ska täcka kostnaderna för att samla in och behandla det kommunala avfallet. Sedan 2020 får kommunen också ta ut avgifter för förebyggande av avfall, exempelvis för information, insamling och sortering. Kretsloppsparken både förebygger och behandlar avfall, vilket gör att avfallstaxan kan användas som en del av finansieringen.

Minskade klimatutsläpp

Var femte pryl som lämnas in är värd att återbruka

I oktober 2023 genomförde vi ett mindre test på återvinningscentralen i Odenskog där vi sorterade ut återbruk från medborgarnas avfall. 51 ekipage deltog och av totalt 1872 kg sorterades 667 kg ut för återbruk, det vill säga 35 %. Det är dock skillnad på vad som är återbrukbart och vad som har ett kommersiellt återbruksvärde. Av de 667 kg som sorterades ut bedömer vi att 375 kg går att sälja, vilket innebär 20 % återbruk.

Plockanalyser ger alltid bara en ögonblicksbild och bör därför tolkas med försiktighet. Men vårt test, rapporter från Avfall Sverige (se nedan) samt uppskattningar från personalen på ÅVC Odenskogs gör att vi är relativt säkra på att minst 20 % av det som idag går i containrarna har ett kommersiellt återbruksvärde. Detta innebär stora potentiella vinster när det gäller klimat och miljö, men ställer också krav på storskalighet när det gäller insamling, logistik samt avsättning.

Andra plockanalyser i Sverige styrker Östersunds siffror

Avfall Sverige, kommunernas branschorganisation inom avfallshantering, genomförde 2017/2018 en större plockanalys med fokus på återbruk ¹⁵. Plockanalysen gjordes under totalt 16 tillfällen på två skånska återvinningscentraler i Örkelljunga och Malmö, och fraktionerna som undersöktes var bland annat brännbar rest (idag benämns detta som energiåtervinning), trä och metall. 15 500 ton sorterades ut och nära 17 000 produkter bedömdes. Ur det som plockades ut från träfraktionen bedömdes hela 26 % ha ett kommersiellt återbruksvärde och för metall var motsvarande siffra 23 %, och för energiåtervinning 13 %.

Totalt gav Avfall Sveriges plockanalys ett genomsnittligt återbruksvärde på 18 %. Värt att notera är också att produkter som skulle kunna få ett kommersiellt värde genom exempelvis reparation och redesign inte innefattas i analysen.

Beräknat på vikt var det byggprodukter (590 kilo) och möbler (619 kilo) som var de dominerande produktgrupperna för kommersiell återanvändbart. När det gällde antalet produkter stack husgeråd (947 stycken) och textil (kläder: 223 stycken och hemtextil: 147 stycken, totalt 350 stycken) ut.

¹⁵ Johan Hultén, Lena Youhanan, Filip Sandkvist och Elin Belleza, IVL Svenska Miljöinstitutet AB. Potential för ökad återanvändning – fallstudie återvinningscentraler (Rapport 2018:29). Avfall Sverige 2018. 2018:29/Potential för ökad återanvändning – fallstudie återvinningscentraler - Avfall Sverige

Så mycket utsläpp kan vi spara in på - ett räkneexempel

Av de totalt 7300 ton avfall som återvinningscentralen i Odenskog samlade in under år 2023 tillhörde 3226 ton de tre fraktionerna trä, metall och energiåtervinning. 20 % återbruk av fraktionerna trä och metall skulle innebära 400 ton CO₂e i minskade utsläpp¹⁶. Till grund för beräkningen ligger Boverkets klimatdata och deras schablonvärden, samt att förutsättningen är att återbruk leder till minskad nyproduktion av samma material. Fraktionen energiåtervinning är svårare att utsläppsberäkna då den innehåller en mängd olika produkttyper och material, bland annat mycket textil som är väldigt utsläppstungt. Här har vi gjort uppskattningen att fraktionen består av 5 % återbrukbar textil, vilket skulle innebära hela 1080 ton CO₂e i minskade klimatutsläpp¹⁷.

Insamlat ÅVC Odenskog 2023

Trä	1652 ton
Metall (järnskrot)	594 ton
Energiåtervinning	980 ton
TOTALT	3226 ton

20 % återbruk av trä och metall samt 5 % textil kastad i energiåtervinning ger en utsläppsminskning av 1481 ton CO₂e. Det motsvarar

Bilden visar det som samlades in under ett mindre test från 51 ekipage i oktober 2023 på ÅVC Odenskog. 667 kg återbruk som annars skulle ha gått i containrarna.

¹⁶ Boverket. [Klimatdatabas. Boverket](#). (hämtad 2024-10-01).

Så har vi räknat: Trä: 20 % återbruk av 1652 ton är 330 ton. 0,8 kg CO₂e/kg. Utsläppsbesparing: 99 ton CO₂e. Metall: 20 % återbruk av 594 ton är 119 ton. 2,54 kg CO₂e/kg. Utsläppsbesparing: 302 ton CO₂e

¹⁷ Roos, Sandra och Larsson, Mikael, SMED. [Klimatdata för textilier. Naturvårdsverket](#). 2018.

(hämtad 2024-10-01). Så har vi räknat: Textil: 5 % återbruk av 980 ton är 49 ton. 22 kg CO₂e/kg. Utsläppsbesparing: 1080 ton

¹⁸ [Koldioxidutsläppet från den genomsnittliga bilsinbil](#) 2023 var 135,8 gram/km. Transportstyrelsen 2024. (hämtad 2024-10-01)

UTREDNING

Uppdrag

Uppdrag från Kommunfullmäktige och Teknisk nämnd

Kommunfullmäktige beslutade 21 november 2019 (dnr KS 150 - 2019, §227) att ge Teknisk förvaltning/Avfall Återvinning i uppdrag att genomföra en förstudie gällande förslag på placering och utformning av en ny, större återvinningscentral (ÅVC) i Östersund för att hantera dagens och framtidens besöksantal med förbättrad trafiksäkerhet.

Vid tekniska nämnden 28 januari 2021 (dnr TN 340 - 2020, §8) förtydligades/beslutades att arbetet istället skulle inriktas mot en kretsloppspark. En förstudierapport presenterades och beslutades av Teknisk nämnd 25 mars 2022 (dnr TN 340 - 2020, §42). Utifrån förstudierapporten beslutade Kommunfullmäktige 29 september 2022 (dnr KS 2712022, §183) att ge kommundirektören uppdraget att skapa en tvärfunktionell arbetsgrupp med syfte att ta fram beslutsunderlag gällande kretsloppspark inför budgetprocess 2024.

Metod

Till grund för denna förstudierapport ligger ett kontinuerligt arbete under 1,5 år av följande aktiviteter:

- Omvärldsanalys och nätverkande med andra kommuner och kommunala avfallsbolag
- Studiebesök i Sverige och Danmark
- Samverkan internt inom kommunorganisationen
- Samverkan externt med näringsliv och andra aktörer
- Egna pilotprojekt och praktiska tester

Hur vet man om något oprövat flyger? Metoden har varit omvärldsbevakning och piloter, piloter, piloter...

Pilotprojekt 2024

Varumärkesarbetet har redan börjat – piloter hjälper oss

Att bygga upp ett starkt varumärke tar tid, och därför bör vi redan under 2024-25 ta fram ett namn, en varumärkesidentitet, en grafisk profil samt en kommunikationsplan för att påbörja detta arbete. Med en sammanhållen identitet kan vi sedan genomgående kommunicera alla pilotverksamheter och tester under kretsloppsparkens namn. Det stärker projektet på lång sikt men spelar också en stor roll i vår dialog med medborgarna. Det blir helt enkelt tydligt att kretsloppsparken händer nu – och inte bara sen.

En av framgångsfaktorerna på Re:store i Härnösand var att de tidigt insåg vikten av att bygga sitt varumärke. De började långt innan butiken stod klar och verksamheten bakom kulisserna var igång. Ovan en bild från det studiebesök vi genomförde i augusti 2023.

Synas utan att finnas – en utmaning vi löst

Under 2024 behövde vi kommunicera intensivt för att nå ut med våra pilotprojekt. Men vi hade inte kommit till den fasen när det fanns beslut på att kretsloppsparken ska byggas. Inte heller kunde vi starta arbetet med att ta fram det vi nämnde i föregående stycke – ett namn, en varumärkesidentitet, en grafisk profil samt en kommunikationsplan. Vi tog därför fram en grafisk profil för våra piloter i väntan på den rätta.

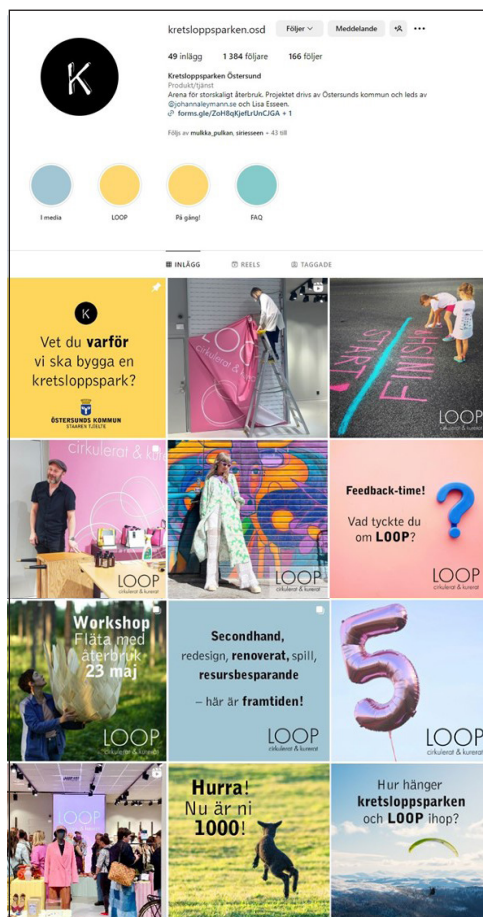
Vi valde att göra den enkel och tidlös, helt enkelt som Dymotext att klistra på allt vi gör innan det finns en färdig kretsloppspark. Det här har gjort att vi kan förmedla att det händer en massa saker i projekt kretsloppsparken redan innan den är byggd.

PROJEKT

KRETSLOPPSPARKEN

TESTAR

Parallellt med LOOP lade vi även upp flera inlägg med fakta om kretsloppsparken – allt för att tydliggöra avsändaren. Detta konto kan vi enkelt fortsätta jobba ifrån, våra drygt 1300 följare från hela landet är väldigt intresserade av arbetet med kretsloppsparken i Östersund.

Den cirkulära pop up-butiken LOOP drevs 15 maj – 16 juni 2024 i centrala Östersund med syftet att testa affärsmodellen, samarbeta med näringslivet och engagera medborgarna. I LOOP samlade vi 30 lokala och nationella företag med fokus på återbruk och redesign.

Projekt kretsloppsparken testar den cirkulära popupbutiken LOOP placerad på bästa läge i Kärnan galleria. All inredning utom skyltar är återbrukad.

All butiksinredning var gjord av återbruk och under perioden arrangerade vi också sex kostnadsfria workshops, öppna för alla medborgare. Mottagandet var genomgående positivt, och den enda egentliga kritiken var varför vi bara skulle ha öppet en månad och inte för alltid. Under perioden såldes nästan 1200 varor till ett värde av 213 000 (inkl moms).

1 200 prylar från 30 aktörer bytte ägare

LOOP var en del i Viable Cities satsning Klimatneutrala Östersund 2030 med delfinansiering från Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Läs mer om LOOP i bilaga 1.

Pilot nummer
2

Repair Café – dansk förlaga gjorde succé i Östersund

Våren 2024 genomförde vi tre lagningscaféer, så kallade Repair cafes, som ett pilottest av det framtida "fixoteket". Då "Repair café" är ett internationellt spritt koncept och namn valde vi att använda det engelska namnet. Vid det första tillfället i januari kom det över 60 deltagare och alltifrån kläder och snowboards till kupévärmare och leksaker lagades. Lagningscaféerna var öppna för alla, gratis och hade fokus på samskapande. Förlaga och inspiration är den ideella och helt volontärdrivna föreningen Repair Café Danmark som finns på över 100 danska orter. Deras metod bygger på ett gemensamt lärande och där resultatet (lagad pryl) är underordnad processen (att tillsammans testa sig fram), något vi tycker är oerhört intressant och spännande. Vi arrangerade Repair café tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan och co-workingkontoret Gomorron Östersund.

Vi planerar att återkomma med fler repair cafés längre fram.

Pilot nummer
3

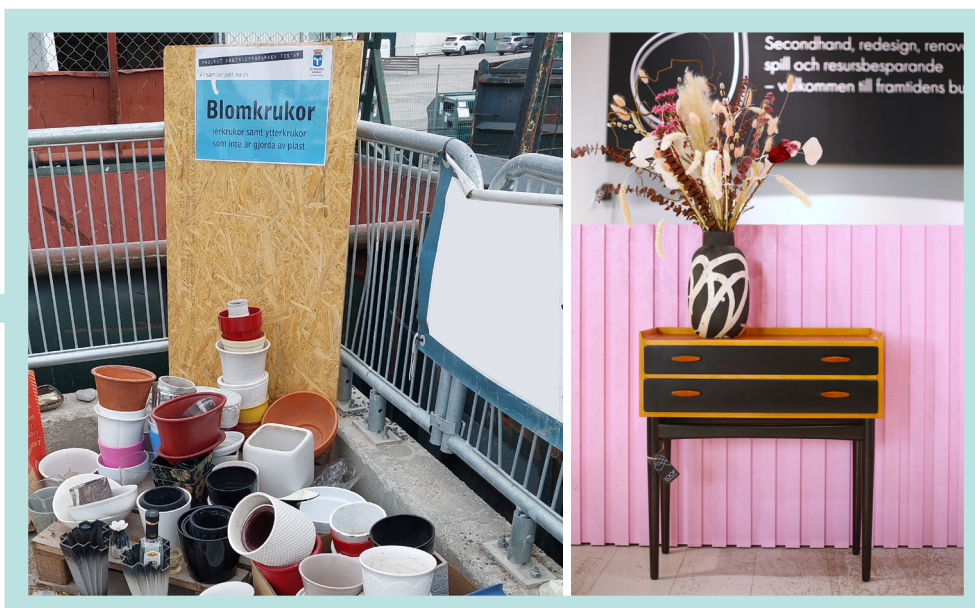
Insamling på ÅVC – stor vilja att lämna till återbruk

Personalen mötte många positiva medborgare under provotiden då vi vårvintern 2024 uppmanade till insamling av flera fraktioner. Det var flera olika typer av material till skolslöjden, verktyg och gjutjärnspannor och även blomkrukor. Behållarna fylldes snabbt och det blev tydligt att man behöver stora ytor för mellanlagring innan materialet kan avyttras. Återvinningscentralen har redan trångt så att hitta plats var extra utmanande. Detta arbete kommer att fortsätta och utvecklas över tid.

Pilot nummer
4

Test av Grossistbutiken i samarbete med näringslivet

Som en del i LOOP skapade vi samverkan mellan återvinningscentralen i Odenskög och blomsterbutiken Linnean, som köpte 120 krukor och vaser till marknadspris och sålde dem i pop up-butiken. Samarbetet var framgångsrikt och planeras att utökas under hösten 2024. Vi lärde oss att prissättning för återbrukade varor beror på kundens uppfattning om värde, inte bara på inköpspris. Detta test stödjer vår framtida plan för en grossistbutik med återbrukade varor. Vi planerar att öppna upp för fler företag när logistiken är på plats. Insikter från testet visar att kontext, estetik och unicitet alla påverkar försäljningspriset.

Pilot nummer
5

Samarbete med Arbetsmarknadsgrupp och Daglig verksamhet

Under 2024 gjorde vi flera lyckade tester i samarbete med befintlig verksamhet inom kommunen. Teknisk förvaltnings arbetsmarknadsgrupp har snickrat och målat butiks-inredning till LOOP av återbrukade OSB-skivor, de har tillverkat braständare av papper och ljusstumpar, laminerat om bordsskivor, rengjort möbler med mera. Metall-gruppen inom Daglig verksamhet har rengjort och putsat upp rostfria diskbänkar för att de ska kunna återbrukas, sorterat insamlat material från ÅVC, rengjort och bytt ut reservdelar inom it med mera. Under hösten 2024 kommer troligen ett annat test igång, att konvertera en del av kommunens ljuskällor till LED-belysning.

Pilot nummer
6

Arbetsmarknadsgruppens lyckade test

Inspirerade av ett studiebesök på Alelyckan i Göteborg initierade vi projektledare en insamling av gjutjärn och verktyg på återvinningscentralen. Arbetsmarknadsgruppen på Teknisk förvaltning tog över och hämtade samt rekonditionerade de insamlade prylarna. Vid en intern återbruksmarknad testades prissättning och försäljning och intresset för att köpa de begagnade prylarna var stort.

Röster från området forskning och utbildning

”Det kommer vara avgörande för Jämtland att få fram goda exempel på cirkularitet och hållbarhet, för att visa att det faktiskt är möjligt. Här går Östersund i bräschen, det vill vi gärna vara en del av!”

Jenny Nylund, Chef Projektarena
Peak Innovation

”Idén med att använda kretsloppsparken som en testbädd skapar stora möjligheter för forskning men är också en unik chans för medborgarna att tillsammans designa lösningar som på förhand inte kan tänkas fram”

Christer Hedlund, Universitetslektor Kvalitetsteknik
Mittuniversitetet

”För att hjälpa och inspirera människor till den beteendeförändring som ska till för att ett samhälle ska ställa om krävs utbildning. I kretsloppsparken ser vi potentialen i att utveckla pedagogisk verksamhet med fokus på återbruk och fortsätta det arbete vi redan gör”

Camilla Abrahamsson, Linda Vestberg och
Frida Kjellgren, pedagoger
Spilloteket

”Kretsloppsparken kan fungera som en testbädd för nya teknologier och koncept inom återvinning och resurseffektivitet. Det ger företag och forskningsinstitutioner en plats att utveckla och testa nya idéer på.”

Hanna Nordenö, Designer
RISE Research Institutes of Sweden

”Vi vet att kunskap förändrar, och jag är övertygad om att mötesplatser tillsammans med utbildning fyller en viktig funktion för att attrahera människor, företag och utveckla nya samarbeten för ett än mer hållbart Östersund.”

Malin Pettersson, verksamhetschef
Folkuniversitetet Jämtland

”Vi ser verkligen potentialen för outdoorbranchen här: tänk butik utåt och affärsutvecklingslabb inåt!”

Jan Stala, hållbarhetskonsult sport/outdoor
Peak63

”Som folkbildare ser vi kretsloppsparken som en arena för kunskap där östersundarna genom workshops, verkstäder och fixotek kan lära sig att laga och återbruka och därigenom bidra till att färre saker slängs.”

Karin Edler, verksamhetsutvecklare
Studieförbundet Vuxenskolan, Jämtlands län

”Att bidra till kretsloppsparken förverkligande och drift känns ”spot on” för oss. Vi tänker på studiecirkel i exempelvis hållbart mode, men även föreläsningar och andra inspirationsträffar.”

Sara Wallentin, projektutvecklare
Ida Bratt, verksamhetsutvecklare Samhälle
Studieförbundet Bilda mitt

Forskning och utbildning

Kretsloppsparken ska vara en levande plats i ständig utveckling, och en viktig del i det handlar om samarbete med en rad olika aktörer inom forskning och utbildning:

Företagsinkubator

Här finns möjlighet för entreprenörer och innovatörer att hyra plats för att testa och utveckla lösningar med målet att hitta avsättning för olika material och produkter. På så sätt stimuleras skapande av innovationer och nya företag. Till detta hör också att stärka och utveckla de företag som på olika sätt är en del av kretsloppsparken genom exempelvis coachning och föreläsningar. Det går inte heller att underskatta vad ett sammanhang med likasinnade kan betyda för ny- och småföretagare, och för detta ser vi ett nära samarbete med de organisationer och nätverk inom området som idag finns i länet.

Forskningsprojekt inom återbruk och affärsutveckling

Idag bedriver Mittuniversitet, forskningsinstitutet RISE med flera forskning kopplat till cirkulär omställning. På kretsloppsparken finns möjligheter att skapa praktiska testytor för detta, exempelvis genom att testa affärskoncept, logistiklösningar, designmetoder och annat relaterat till återbruk.

Platsförlagd yrkesutbildning

Ökat återbruk ställer krav på nya kompetenser, exempelvis råder det redan i dag brist på sömmerskor som kan laga olika typer av textil men också nya yrken som textilvärderare. Genom att platsförlägga skraddarsydda YH-utbildningar och folkhögskolekurser till kretsloppsparken kan vi möta den efterfrågan som finns, samtidigt som vi också har möjlighet att erbjuda praktik hos de verksamheter som finns på plats.

Kursverksamhet

Flera studieförbund efterfrågar i dag verkstäder inom bland annat trä och textil, men också traditionella klassrum för sin kursverksamhet. Då den verksamheten främst sker på kvällar och helger finns det här möjlighet att dela lokaler med de som dagtid bedriver praktik- och arbetsträning inom arbetsmarknadsåtgärder. Vissa delar av detta går också på lediga tider att öppna upp för medborgare som en del av fixoteket.

Pedagogiskt arbete för barn- och unga

Under många år har Östersunds alla femteklassare besökt återvinningscentralen i Oden-skog som en del av kommunens avfallsförebyggande arbete. På kretsloppsparken kommer vi att kunna fördjupa detta arbete genom att också visa upp hela kedjan från återbruks-scanning till försäljning i butik. Även den pedagogiska parken, som är en del av utemiljön, samt fixoteket är en viktig del i arbetet riktat till barn. Materialbankens distribution av återbruk till bland annat trä- och textilslöjd ingår också i det pedagogiska arbetet. Här kan även material till NTA-lådor (naturvetenskap, teknik och matematik) som regelbundet skickas ut till skolor, samlas in. Det kommer också finnas möjligheter att ta emot elever på prao (praktisk arbetslivsorientering).

Ledning och utveckling

Kreativitet och kommunikation skapar beteendeförändringen

Återvinningscentralen i Odenskog har i dag över 165 000 besök per år, vilket gör den till ett av de största besöksmålen i kommunen. Men dessa besök är snabba och ofta inte speciellt lustfyllda. Det är det vi vill ändra med kretsloppsparken. Att skapa ett besöksflöde som aktivt väljer att stanna länge och återkomma kräver stora och riktade resurser när det gäller verksamhetsutveckling och kommunikation. Vi föreslår därför att det avsätts tydliga resurser för dessa fyra nya tjänster inför och under kretsloppsparkens drift:

A

HUVUDANSVARIG

Övergripande ansvar för kretsloppsparkens ekonomi och personal föreslås ligga på VD om driftsformen för kretsloppsparken blir ett eget kommunalt bolag.

B

CENTRUMLEDARE

Ansvarig för att kretsloppsparken ständigt erbjuder ett intressant och uppdaterat innehåll när det gäller butiker, produkter och aktiviteter. Sköter daglig drift och har god kontakt med hyresgäster, kunder, studiebesöksgrupper samt ansvarar för all marknadsföring.

C

KREATIV LEDARE

Visual merchandiser/designer med ansvar för både butiksskyltning och produktutveckling med fokus på redesign. En kreativ idéspruta som ser nya möjligheter i de produkter/produktsegment som idag saknar tydlig avsättning. Designstöd till de Arbetsmarknads- och Daglig verksamhetsgrupper som nyttjar kretsloppsparkens verkstäder.

D

VERKSAMHETSUTVECKLARE

Örat mot marknaden och omvärlden. Initierar nya samarbeten och verksamheter utifrån de behov och möjligheter som finns baserat på insamlat material på återvinningscentralen.

Det blev tydligt under piloten LOOP att skyltning och paketering påverkar försäljningen.

Bemanning och nya roller

En flexibel modell som fungerar både vid hög- och lågkonjunktur. Flyktingströmmar, AI, företagsetableringar – allt är exempel på vad som snabbt kan förändra tillgången på arbetskraft av alla slag. 2023 var arbetslösheten i Jämtlands län bland den lägsta i Sverige¹⁹ och företagen har svårt att hitta kompetent personal. Det gör att de anställer personer de tidigare inte anställt och utbildar. Därför behöver vi bygga en organisation som står på stadig grund oavsett konjunktur och använda de resurser vi har på ett så effektivt sätt som möjligt. Kretsloppsparkens drift behöver vila på en bas av ordinarie personal där vi inte står och faller med exempelvis arbetsmarknadsanställningar. Men – om behovet finns skulle vi kunna skapa meningsfulla arbetsuppgifter till ett stort antal personer.

Cirka 20% av avfallet är återbruk, därför behöver vårt arbetssätt förändras

Breddat uppdrag ger jämnare arbetsbelastning under året

Under sommarhalvåret är det väldigt stor press på ÅVC-personalen men under vintern är läget det motsatta. Här uppstår en obalans som skapar en ineffektiv verksamhet. Breddar man uppdraget till att även arbeta med återbruk finns det enorma möjligheter att skapa stimulerande och viktiga arbetsuppgifter även under vinterhalvåret. Det kan exempelvis vara finsortering och vidareförädling av insamlat material eller studier inom cirkulär ekonomi.

Att ordinarie ÅVC-personal utbildas inom återbruk gör att de kan arbeta på fler stationer i kretsloppsparken. Pilotprojektet Kretskortet (tillgång till obemannade öppettider efter genomgången utbildning) på ÅVC Lit har slagit väl ut, att införa det även på ÅVC Brunflo skulle kunna frigöra personal till kretsloppsparken.

Återbruksscannare och textilvärderare – nya yrken

Ökat återbruk öppnar upp för behovet av helt nya yrken, och några av dem är:

- **Återbruksscannare** - proffssorterare med kreativ blick som kan ta snabba beslut på vad som är värt att spara eller inte.
- **Textil- och klädvärderare** - det krävs en särskild kompetens för att bedöma, sortera och prissätta textil och kläder baserat på mode, konstruktion och material för andrahandsmarknaden. Hösten 2024 startar en YH-utbildning på Nordiska Textilakademin till just detta.
- **Material- och återbruksmäklare** - En mäklare som parar ihop befintliga resurser, material och saker med behov inom exempelvis renovering och byggnation.

¹⁹ Tillväxtverket. [Statistik-Jämtland-Tillväxtverket](#) (hämtad 2024-10-11)

Värdefulla extra resurser

Arbetsmarknadsåtgärder – möjlighet att bredda verksamheten

Inom kommunen finns ett stort antal anställda i arbetsmarknadsanställningar. Ett förändrat arbetssätt är påbörjat och är helt i linje med kretsloppsparkens idé. Här finns chansen att styra om dagens verksamheter ännu mer så att det blir högre kvalitet, jämnare fördelning av arbetsuppgifter och större flexibilitet – något som efterfrågas. Ytterligare en sak som är viktig för deltagare i denna typ av åtgärder är möjligheten att bli del av ett större sammanhang, och det kommer kretsloppsparkens alla ordinarie verksamheter och anställda automatiskt kunna erbjuda. Under 2023-24 har vi projektledare haft dialoger med flera berörda parter och det finns ett mycket stort intresse.

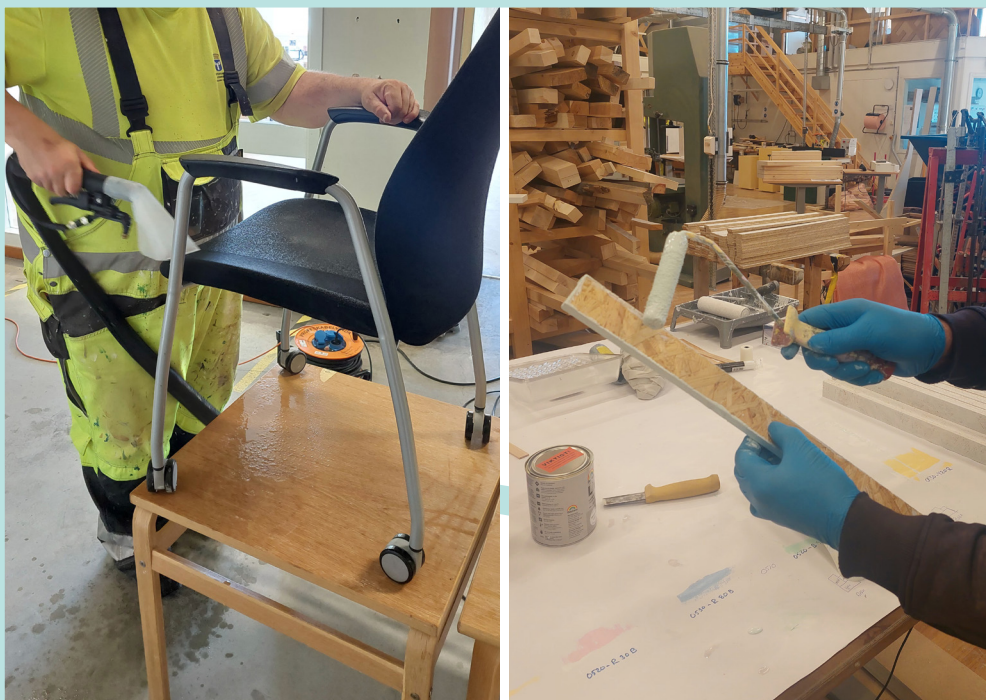
Att mäta upp och sortera textilier blev en ny arbetsuppgift i en pilot vi påbörjade under våren 2024 tillsammans med Teknisk förvaltnings arbetsmarknadsgrupp. Här kunde även språkträning vävas in – vad heter siffrorna på svenska, vad heter enheterna man anger måtten i och så vidare.

Daglig verksamhet – behov av enkla- och repetitiva arbetsuppgifter finns

Idag har de allra flesta som bor på ett LSS-boende i Östersund en insats som kallas Daglig Verksamhet. Deltagarna har någon slags funktionsvariation och idag är de ute på 75 olika arbetsplatser. Det finns tre olika typer av sysselsättning:

- Verksamhet i kommunens egna lokaler för de med stora behov
- Sysselsättning på företag i grupper om 3–6 personer (med stöd av egen arbetsledare från kommunen)
- Självständigt arbete ute på ett företag

Idag driver kommunen flera grupper som skapar sysselsättning för de som har en insats beviljad, bland annat flyttar de möbler, skalar kopparkabel och sköter lunchmatsal samt arbetar i en snickarverkstad. Trots detta är behovet av arbetsuppgifter stort och det ses positivt på att förlägga viss verksamhet till kretsloppsparken där det finns liknande arbetsuppgifter och chans att vara ute i samhället.

Det finns gott om enkla men viktiga arbetsuppgifter som höjer värdet och ökar återbruket.

Så skulle personal- och arbetsmiljöansvar kunna fördelas

A

KRETSLOPPSPARKEN

Kretsloppsparken bygger lokaler, utrustar med maskiner, står för material, personalutrymmen och liknande samt står för kostnaden för verksamhetsansvariga för olika stationer. Exempel på det är materialbank och verkstäder. Bolaget har arbetsmiljöansvar för t ex utrustning och lokaler och är skyldiga att påtala eventuella brister för kommunen.

B

KOMMUNEN

Kommunen ansvarar för att det finns deltagare och handledare/arbetsledare på plats i kretsloppsparken och har det yttersta arbetsmiljöansvaret för dem. All handläggning och administration kopplat till detta sköts och bekostas av kommunen. De anställer, utbildar och bekostar arbetsledare/handledare samt en chef med övergripande ansvar för det dagliga arbetet på plats på kretsloppsparken. Arbetsledarna/handledarna ansvarar för hur deltagarna i arbetsmarknadsanställningar mår och utvecklas. Personalen kan med denna lösning samarbeta och enkelt flytta personer mellan olika arbetsstationer vid behov. Så skapas ett så flexibelt system som möjligt vilket efterfrågats.

C

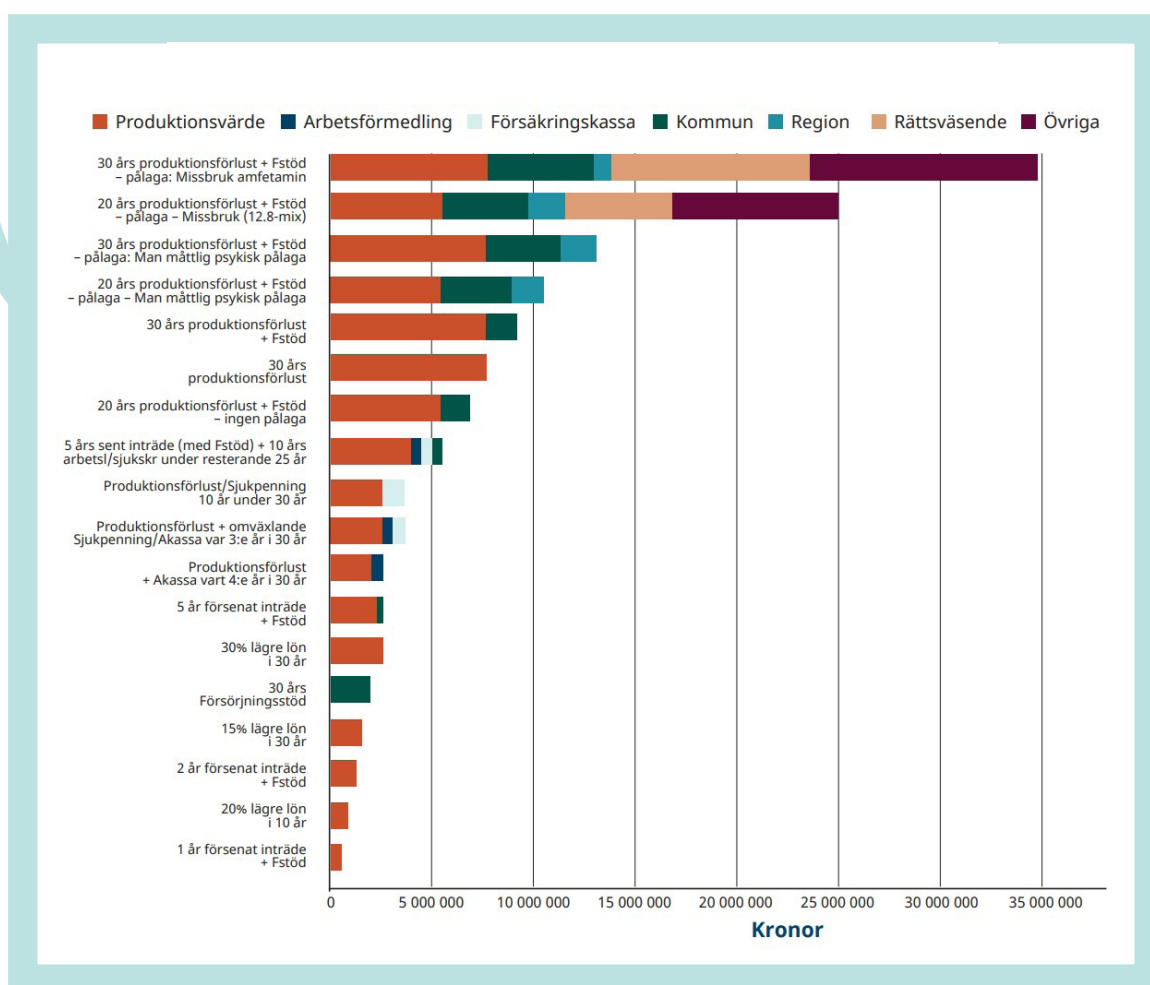
FÖRETAGEN

Dessa kommer också, via Arbetsförmedlingen, kunna ta del av den extra hjälp en person som står utanför ordinarie arbetsmarknad kan ge. Detta kan exempelvis ske genom praktik eller anställning med stöd.

Social investering

En investering ”med utomordentligt hög avkastning”

Nationalekonomen Ingvar Nilsson och beteendevetaren Eva Nilsson Lundmark har under många års tid arbetat med att sätta prislappar på vad en person i utanförskap kostar samhället. Slutsatsen är att kostnaderna stiger avsevärt ju längre tiden går när utanförskapet permanentas ²⁰. Så kallade triggerfunktioner kan exempelvis göra att utanförskapet utlöser perioder av djup psykisk ohälsa och accelerationsfunktioner kan göra att någon som dricker mycket på helgerna till slut riskerar att bli alkoholist. Därför behöver beslutsfattare vända på begreppen och se kostnader för att förebygga utanförskap som en investering med utomordentligt hög avkastning ²¹.

De långsiktiga socioekonomiska effekterna av olika sorters utanförskap – fördelad på olika aktörer och rangordnade från högsta till lägsta kostnad.

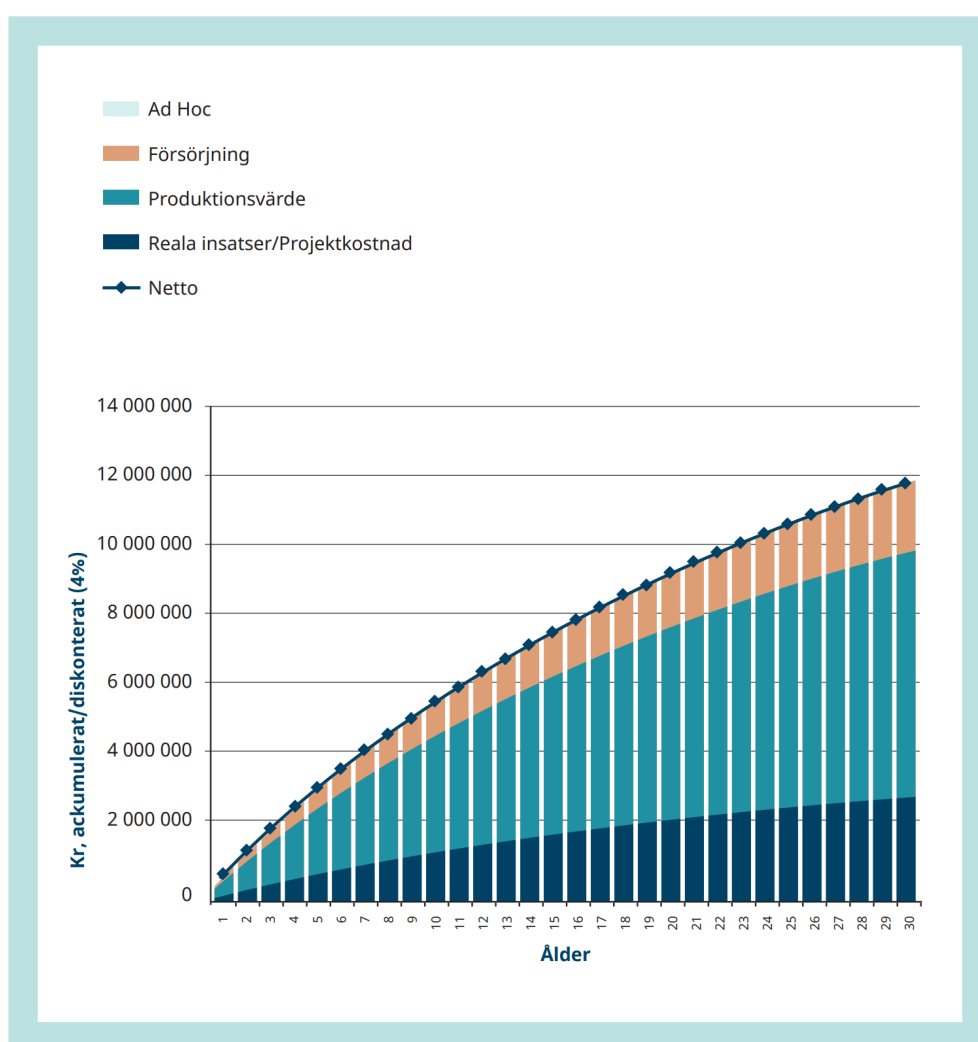
²⁰ Nilsson, Ingvar. [Hej Främling – Faktorer som bidrar till utanförskap och ineffektivitet](#) (föreläsning) Östersund. 2023.

²¹ Nilsson, Ingvar och Nilsson Lundmark, Eva. [Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga](#). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2022.

Produktionsförlusten – ett stort problem för kommunen

Bryter vi ned detta till individnivå blir det ännu tydligare att ju tidigare ett utanförskap kan brytas desto bättre ekonomiskt är det för kommunen. I diagrammet nedan avses en fiktiv person²² som på grund av skolmisslyckanden aldrig kommer in på arbetsmarknaden. På grund av det utvecklar hen en följdproblematik med bland annat psykisk ohälsa och en hög alkoholkonsumtion vilket leder till kraftigt förhöjda vårdbehov. En rad olika insatser från en mängd olika aktörer görs men tyvärr leder de inte till resultat.

De totala kostnaderna i detta exempel uppgår till cirka 11,5 miljoner kronor under en trettioårsperiod. Kostnaderna för försörjning och olika insatser står för en mindre andel. Den dominerande posten utgörs i stället av de produktionsförluster (BNP-bidrag) som uppstår.

Exempel på samhällsekonomiska effekter av livslångt utanförskap med följdproblematik.

²² Nilsson; Nilsson Lundmark, [Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga](#), 72-74.

Omvärldsanalys

Viktiga erfarenheter vi tar med oss

Under 2023 och 2024 har vi projektledare kommit i kontakt med många andra liknande projekt och verksamheter och genomfört ett flertal studiebesök i Sverige och Danmark. Till detta kommer också en mängd digitala möten. Från dem har vi tagit till oss massvis med inspiration och goda idéer men också mycket som vi vill undvika. Vårt förslag till kretsloppsparkens utformning och innehåll är därför ett pussel av de bästa bitarna. Därtill har vi lagt andra erfarenheter och inspel, samt anpassat utifrån lokala förutsättningar och möjligheter här i Östersund.

12 lärdomar:

1

Fokusera på det storskaliga

En tydlig kedja från insamling på återvinningscentral till avsättning av återbruk genom exempelvis vidareförsäljning är något vi ofta sett saknas. Istället blir det lätt ett fokus på trevliga presentartiklar i liten skala istället för ett brett och storskaligt sortiment av olika produkter. Det är utifrån denna insikt vi har jobbat fram ett flöde med bland annat grossistbutik och materialbank.

2

Återbruksscanningen först

Vi behöver på ett kontrollerat sätt sortera ut det som har ett återbruksvärde innan det hamnar i en avfallscontainer. För det behövs ett tränat öga och därför kan det inte vara upp till medborgaren själv att avgöra vad som ska lämnas för återbruk eller kastas. Genom att lägga återbruksscanningen först signalerar vi också tydligt avfallshierarkin som vi jobbar efter. Dessutom får vi en möjlighet att utbilda och coacha medborgarna i dialogen vid återbruksscanningen.

3

Smart logistik är A och O

Återbruk kräver ofta mycket handpåläggning och många förflyttningar, två väldigt kostnadsdrivande saker. För att nå storskalighet och lönsamhet måste mycket kraft läggas på att hitta så smidiga och bra flöden som möjligt, exempelvis genom att utforma byggnader där det mesta får plats under ett och samma tak. Det blir annars extremt mycket transporter fram och tillbaka, något vi sett exempel på under flera studiebesök.

4

Så många avsättningar som möjligt

”Ni underskattar nog vilka volymer det rör sig om” är en mening vi har hört flera gånger under våra möten och studiebesök. Utifrån detta har det blivit tydligt att det behövs flera, helst många, steg av avsättning för varje produktkategori. Exempelvis en glasvas eller en t-shirt behöver få minst fem chanser att hitta en ny ägare. Kanske blir priset lägre för varje steg.

5

Tydligt mandat och avsatta resurser

”Ju fler kockar, desto sämre soppa” är något vi tyvärr sett exempel på. Flera projektägare, avsaknad av tydlig projektledare samt oklarheter kring vem som har beslutsmandat är sådant som påverkar negativt. Till detta hör också bristande resurser i form av avsatt arbetstid. En av kretsloppspark-projektets verkliga styrkor i nuvarande utredningsfas är att ovan nämnda problem helt saknas. Och vi hoppas att så ska förbli.

6

Nystart bättre än kompromisser

Det är en utmaning att behöva anpassa ny verksamhet till redan befintlig sådan, exempelvis lägga till återbruksscanning på en redan färdig ÅVC-struktur med lite utrymme eller genom att ändra invanda arbetssätt. Det gör att nya idéer ofta blir mindre i verkligheten än det var tänkt, vilket vi sett otaliga exempel på. Här har vi stora möjligheter då vi ska bygga upp allt från noll: vi sätter strukturen och kopplar därefter på del för del till en helhet.

7

Långsiktig finansiering

Det finns en otrolig sårbarhet att vila på endast projektfinsiering under en väldigt begränsad tid. Vi har också sett olyckliga exempel på verksamheter som utformats utifrån projektstödskrav och inte för dess verkliga behov. Därför är det viktigt att ha stabil finansiering över tid, exempelvis genom avfallstaxan, för att kunna göra såväl en bra planerings- som etablerings- och driftsfas.

8

Balansen mellan att planera och göra

Det finns en risk att fastna i planering, visioner och möten likväl som i att bara springa fort utan att tänka efter. Det är en utmaning att hitta den hårfin balansen däremellan. Men vi hoppas att vi ska lyckas med det utifrån ett entreprenöriellt arbetssätt: behålla den övergripande blicken och riktningen framåt samtidigt som vi jobbar praktiskt i pilotverksamheter för att testa och förbättra.

9

Efterlikna traditionell detaljhandel

Erfarenheter och undersökningar visar att det inte är miljögarningen som får den breda massan att köpa återbruk utan avgörande är att köpupplevelsen är bra. Vi har sett en tydlig skillnad i framgång mellan de aktörer som jobbar fokuserat med service, skyltning och sortiment och de som inte gör detta. Hygienfaktorerna måste helt enkelt vara på plats och vi ska därför inte vara rädda för att tänka rakt igenom kommersiellt när det gäller butiksutformning, marknadsföring etcetera. Syftet är storskaligt återbruk och då ska vi arbeta utifrån all den kunskap och erfarenhet som finns när det gäller att driva försäljning.

10

Budget för varumärkesarbete, marknadsföring och aktiviteter måste finnas

På flera av våra studiebesök har detta betonats särskilt. Avsaknad av såväl verksamhetsutvecklare som medel till kommunikation gjorde att lokalerna ekade betydligt mer tomma än vad de skulle ha gjorts om potentialen hade tillvaratagits.

11

Bygg inga verksamheter på bara arbetsträning

Personer i arbetsträning behöver en arbetsplats utformad efter deras förutsättningar och möjligheter, vilket gör att hela verksamheter inte kan eller får vila på deras axlar. För att klara långsiktig drift behöver verksamheter drivas med en grundbemanning av ordinarie personal, och arbetsträning ska vara som ett välbehövligt tillskott.

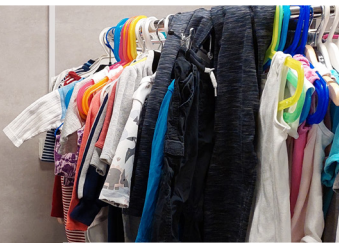
12

Samarbete är oerhört viktigt

Något som blivit väldigt tydligt under alla våra studiebesök är att ett sådant här projekt är dömt att misslyckas utan samarbete. Att förankra lokalt såväl internt inom den egna organisationen som externt inom näringsliv skapar goda idéer och initiativ. Dessutom skapas en gemensam målbild och ger viktig spridning av projektet. Det är en utmaning att jobba så brett men detta bör prioriteras eftersom det också ligger mycket i uttrycken "de som inte är med oss är emot oss" och "helheten är större än summan av dess delar."

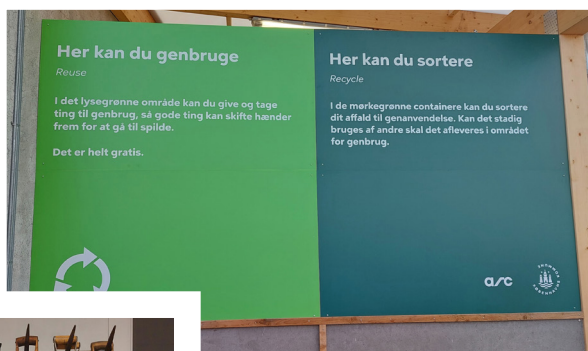
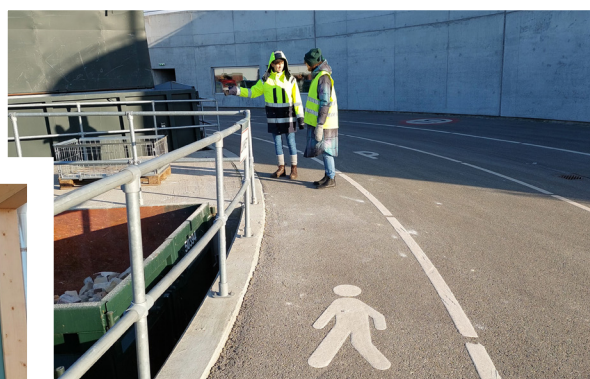
Studiebesök våren 2023

Luleå, Umeå, Härnösand och Sundsvall

Studiebesök hösten 2023

Köpenhamn, Göteborg och Karlstad

LULEÅ

Projekt vi besökt eller haft kontakt med:

Risslan och Returpunkt

Risslan återvinningscentral är relativt nyöppnad och drivs av det kommunala avfallsbolaget Luleå Miljöresurs AB. Sist på rampen återfinns ett återbrukshus där medborgarna själva sorterar upp i olika återbruksfraktioner innan personal tar vid för nästa steg. I ett annat fristående hus på samma område driver bolaget sedan egen secondhandbutik. Inne i Luleå stadskärna finns Returpunkt och Secondhandbutiken Samlat: en mini-ÅVC samt en noga kurerad butik.

[Risslan](#) [Returpunkt](#)

BODEN

Cirkulationsplats Boden

2023 genomfördes "Hållbarhetsveckan" i Boden där i princip alla företag i stadskärnan, samt många andra organisationer, gjorde någon aktivitet på tema återbruk och med produkter insamlade på återvinningscentralen. Besöksmässigt blev det en succé och det uppstod nya affärsidéer. Då fanns planer på att fortsätta allt detta genom en grossistbutik, och en förstudie gjordes.

[Artikel Issuu](#)

UMEÅ

Revolt

I källaren på MVG-gallerian i centrala Umeå fanns vid vårt studiebesök 2023 Revolt (heter idag OOOZON). Då var det ett mindre marknadstorg med självbetjäning där kunderna själva tog vad de ville ha och swishade de olika mikroföretag inom hållbarhet som hyrde försäljningsyta. Revolt drevs som ett projekt av Coompanion, Diös Fastigheter, Umeå kommun och det kommunala avfallsbolaget Vaklin med finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

<https://www.facebook.com/oozon.se>

Kasam

En textilverkstad i centrala Umeå som drivs, vid vårt besök 2023, drevs som ett socialt företag. Startade som ett projekt inom Röda Korset med fokus på nyanlända men när projektmedlet tog slut erbjöds en av deltagarna att ta över verksamheten. Reparationer, sömnadstjänster till större kunder som IKEA och Ohlssons tyger samt nytillverkning av plagg inom remake.

[Kasam](#)

JÄRPEN

Återbruket

Återbruket är ett arbetsmarknadsprojekt med två huvudsyften: att ge sysselsättning till personer som står utanför den reguljära arbetsmarknaden samt att minska på kommunens avfall genom att ta tillvara på det som annars skulle ha slängts på återvinningscentralen. Återbruket har stort fokus på design och utför inrednings- och utsmyckningsuppdrag i kommunens regi samt driver en liten butik.

[Återbruket](#)

HÄRNÖSAND

Restore Höga kusten

Ett stort marknadstorg i centrala Härnösand med fokus på secondhand, remake och hållbart producerat. Restore startade som ett arbetsmarknadsinitiativ inom kommunen men drivs idag som ett kommunalt bolag. Cirka 10 personer arbetstränar och en arbetsledare samt verksamhetschef (också VD för det kommunala bolaget) är anställda. Ett trettiotal företag och designers finns just nu representerade och de hyr månadsvis utrymme i butiken. I priset ingår gemensam kassa och personal och företagen hyr allt från 1 kvadratmeter till en egen butikshörna. Längst in i butiken finns också en avdelning med samma upplägg som Shoppis i Östersund, där privatpersoner kan hyra en hylla under en viss tidsperiod för att sälja sina saker. Värt att nämna är att denna butik ligger i en stad med endast 20 000 invånare.

[Restore Höga kusten](#)

Ställ Om-Slöjd

Ett projekt som drivs av två slöjdlärare i Härnösand för att utveckla skolslöjden med återbruk som grund. Insamling och bearbetning av återbruksmaterial men också utveckling av metodik och pedagogik ingår i detta.

[Ställ Om-Slöjd](#)

SUNDSVALL

Circuit

Ett marknadstorg i Birsta utanför Sundsvall som drivs helt kommersiellt av Ingka Centers, ett fastighetsbolag som ingår i samma koncern som IKEA. De har ett liknande upplägg som Restore där företag hyr butiksytta med gemensam kassa och personal. Det finns också en yta för privatpersoners försäljning liknande Shoppis. Circuit fungerar som en testyta för Ingka när det gäller framtidens affärsmodeller och målsättningen är att skala upp till fler IKEA-ägda köpcentrum runtom i världen. Stort fokus på skyltning och butiksoplevelse.

[Circuit](#)

HUDIKSVALL

Återbruk och Byggåterbruket

Hudiksvalls ÅVC har Återbrukshuset där medborgare kan lämna direkt vid infarten. Där kan biståndsorganisationer sen hämta och lokala företagare har möjlighet att köpa produkter till kilopris. Återvinningscentralen har också ett relativt nyöppnat byggåterbruk.

[Återbruk](#)

STOCKHOLM

Återbruket Skärholmen

En mini-ÅVC med gratisbutik samt textil-, trä och cykelverkstad i anslutning till Skärholmen centrum. Drivs av det kommunala bolaget Stockholm Vatten och Avfall. Alla ÅVC:er runt om i Stockholm (som alla drivs av upphandlade entreprenörer) samlar in återbruk som sedan försorteras på plats. Det som har kommersiellt värde skickas vidare till upphandlade ideella secondhandbutiker. Det som inte har ett kommersiellt värde men ändå är helt och användbart skickas till Återbrukets gratisbutik. Där får alla medborgare hämta ett begränsat antal varje dag. I verkstäderna kan medborgarna låna verktyg och fixa på plats.

[Återbruket Skärholmen](#)

NACKA**Cirkulärhubben**

Cirkulärhubben drevs under vårt besök 2023 av det kommunala bolaget Nacka Vatten och Avfall i Nacka forum. Lokalen var en butikslokal och då den behövde vara öppen samma tider som gallerian skulle verksamheten kunna fungera utan personal på plats. Cirkulärhubben var därför främst en utställningsyta, men de hade också en del event där.

[Cirkulärhubben](#)

ESKILSTUNA**ReTuna**

Världens första återbruksgalleria enligt dem själva. Konceptet är att enskilda företag hyr sin egen butik i gallerian. Prylarna från återvinningscentralen de snyggar till, redesignar, reparerar och säljer ingår i hyran.

[ReTuna](#)

KARLSTAD**Rundgång**

Cirkulär galleria som testades som pop up under hösten 2023. Rundgång var ett samverkansprojekt mellan Karlstads kommun, Karlstads Energi AB, Innovation Park och Coompanion Värmland. Efter testperioden bildade några av företagen som var med en ekonomisk förening, och idag drivs Rundgång vidare i en ännu större lokal.

[Rundgång](#)

Sola byggåterbruk

Byggåterbruk som drivs av Karlstad kommun med en stark koppling till arbetsträning. Inföde av material sker direkt från privatpersoner eller hantverkare (ingen koppling mot återvinningscentral). Delar sedan 2024 lokal med kommunens interna möbelåterbruk.

BORÅS**Science park Borås**

I Borås pågår en rad intressanta forskningsprojekt med fokus på detaljhandel och textil: affärsmodeller, från produkt till tjänst och redesign med mera.

[Science park](#)

MÖLNDAL**Återbruket i Kikås**

I anslutning till återvinningscentralen finns Bruksbutiken som säljer produkter och material inom bygg och trädgård. Allt i butiken är insamlat på ÅVC:en och har rengjorts/renoverats av personer i arbetsträning.

[Återbruket i Kikås](#)

Kikås Upcycling-galleria

Tengbom arkitekter tog 2017 fram ett förslag till en Upcycling-galleria på uppdrag av Mölndals kommun. Idén var att ta ett helhetsgrepp och skapa en attraktiv plats som utmanar uppfattningen om en återvinningscentral. Placeringen av den tilltänkta byggnaden var tänkt att agera som en skärm mot återvinningsdelen av området (se lånad bild på omslaget till denna affärsplan) och i kombination med en egen infart till gallerian skapa en attraktiv plats. Unikt för Kikås Upcycling-galleria skulle bli att lokalen inrymde verkstäder för ett antal företagare som både skulle producera och sälja sina alster på plats. Projektet är hittills inte genomfört.

[Tengbom arkitekter](#)

GÖTEBORG

Kretsloppsparken Alelyckan

Återvinningscentral som i många år har sorterat ut återbruket först. Driver ett stort byggåterbruk samt att Stadsmissionen har en butik på området.

[Kretsloppsparken Alelyckan](#)

HELSINGBORG

Återbruket och Återbygget NSR

Kommunala avfallsbolaget NSR AB (Nordvästra Skånes Renhållnings AB) ägs av de sex nordvästskånska kommunerna och på flera av sina återvinningscentraler driver de både Återbruket och Återbygget. Produkterna som medborgarna lämnar in till Återbruket hämtas sedan av olika biståndsorganisationer och företag som sedan skänker eller säljer varorna vidare. Återbygget är en ta-ge-bod för byggmaterial och är öppen för alla.

[Återbruket och Återbygget NSR](#)

KÖPENHAMN

Sydhavn Genbrugscenter

Återvinningscentral där återbruk sorteras av vid ankomst. Testlaboratorium, ta-ge-byggåterbruk och gratis-butik samt aktiviteter som workshops återfinns under samma tak.

[Sydhavn Genbrugscenter](#)

Repair Café Danmark

En förening som etablerat sig över hela landet. Träffar anordnas där man umgås och lär sig av varandra att laga sina prylar. Alla i föreningen arbetar ideellt och syftet är att motivera till minskade CO2-utsläpp.

[Repair Cafe Danmark](#)

Sydhavn Genbrugscenter - en modern byggnad med en utformning inspirerad av evighetstecknet.

Bilagor

Bilaga 1: Förstudierapport LOOP – Cirkulär pop-up

Namnlista

Projektägare

Kristina Kenning	sektorchef	Avfall/ VA
------------------	------------	------------

Styrgrupp

Kristina Kenning	sektorchef	Avfall/ VA
Anders Wennerberg	kommundirektör	Kommunledningsförvaltningen
Fredric Kihlander	enhetschef	Näringslivskontoret
Lina Högborg	enhetschef	Mark- och exploatering

Projektledare

Johanna Leymann	projektledare	Projektenheten
Lisa Esseen	projektledare	Projektenheten

Referensgrupp och övriga referenspersoner

Johan Månsson	kommunjurist	Område Juridik och säkerhet
Carina Otterfalk	näringslivsutvecklare	Näringslivskontoret
Karin Ernehed	landsbygdssutvecklare	Näringslivskontoret
Putte Eby	näringslivsutvecklare	Näringslivskontoret
Lina Byström	mark- och exploateringsingenjör	Mark och exploatering

Sebastian Karlsson	projektledare	Projektenheten
Mikael Johansson	projektekonom	Avfall/VA
Ida Sjölund	avfallsstrateg	Avfall/VA
Joakim Björklund	verksamhetsutvecklare	Avfall/VA
Matz Andersson	arbetsledare	ÅVC
Robin Petterson	arbetsledare	ÅVC
Andrea Eriksson	planarkitekt	Plan och bygg
Johanna Westgaard	planarkitekt	Plan och bygg
Karin Ramström	sektorchef	Kompetens, arbete och försörjning
Thomas Johansson	sektorchef	Städ och service

Stor tack till er alla och hel mängd andra kollegor som stöttat oss i arbetet.

MÅL!